

Bussemaker

nieuwe cliënten toe te laten en om er veel strenger bovenop te zitten. Wij moeten echter ook constateren dat er wel wat veranderd is in de tussentijd. De heer Zijlstra schetst het beeld van vorig jaar of misschien van begin van dit jaar. Daar hebben wij uitgebreid over gedebatteerd met elkaar. Als wij iets hadden gewild, hadden wij dat toen met elkaar moeten beslissen. Dat hebben wij niet gedaan. Dat heb ik uw Kamer toen ook laten weten. Als je dan nu constateert dat er in de afgelopen drie maanden veel verbeteringen zijn opgetreden, dan is het vanuit die afweging – want dat is de afweging die ik maak – voor de 20 cliënten die daar nu zitten, het beste om met de kwaliteitsverbetering en met de plannen die er nu liggen, verder te gaan en er bovenop te zitten. Dat is beter dan nu te zeggen: we sluiten de tent.

In de motie van mevrouw Agema wordt de regering verzocht om een aanwijzing te geven aan de inspectie om Winnersway via een sterfhuiskonstructie te sluiten. De aanneming van die motie ontraad ik, omdat er al maatregelen zijn getroffen. Ik heb uw Kamer daarop gewezen. Wij blijven de zaak kritisch volgen en als de inspectie of het zorgkantoor dat vragen, zal ik graag maatregelen nemen, maar dat doe ik dan wel met hen. Ik zie hen namelijk niet als bureaucratische organisaties, maar als organisaties die daar de vinger aan de pols houden en er bovenop zitten.

Dan kom ik op de motie-Joldersma, waarin de regering wordt verzocht, de toelating voor het verlenen van zorg door Winnersway in te trekken. Ook de aanneming van die motie ontraad ik. Misschien is het goed om nog even aan te geven wat de mogelijkheden zijn. We hebben de Kwaliteitswet en de WTZi, die de wettelijke mogelijkheden bieden voor maatregelen tegen disfunctionerende zorginstellingen; de IGZ doet dat via de uitvoering van de Kwaliteitswet en kan inderdaad adviseren om tot sluiting of oplegging van een bestuurlijke boete over te gaan. Sluiting van Winnersway is volgens mij niet aan de orde, omdat deze maatregel alleen opgelegd kan worden indien sprake is van acuut gevaar voor de cliënt. Als wij dat anders willen hebben, dan moeten we de regels veranderen waar de inspectie mee werkt. Bij Winnersway is dat niet het geval. Er is evenmin een reden voor het opleggen van een bestuurlijke boete, omdat Winnersway, aldus de inspectie, het afgesproken plan van aanpak tot op heden goed uitvoert. Ik heb daar verder ook geen tegengeluiden over gehoord.

De heer **Zijlstra** (VVD): Voorzitter. Het gaat om de acute gevaar voor de patiënt. Mevrouw Leijten maakte daar terecht een paar opmerkingen over in haar tweede termijn. Wat is acuut gevaar? Is dat alleen acuut lichamelijk gevaar? Door een medische behandeling kun je dermate achteruitgaan in je lichamelijke gezondheid dat de instelling in kwestie moet sluiten. Of is het ook gevaar die voortvloeit uit de behandeling van psychische patiënten? Dat is bij Winnersway het geval. Ik zou graag willen dat de staatssecretaris de Kamer ruimhartig toezegt dat zij nog eens gaat kijken of de omschrijving van "acuut gevaar" nog wel voldoet aan situaties zoals die bij Winnersway. Dan denk ik dat zij ook een beetje de meegaandheid toont waar de Kamer zo druk naar op zoek is.

Staatssecretaris **Bussemaker**: Voorzitter. Dat wil ik graag doen, maar ik kan u wel vertellen dat de definitie van

direct gevaar die de inspectie hanteert, niet alleen gaat over direct lichamelijk gevaar. Die definitie omvat ook de zorg voor cliënten algemeen. En dat is de discussie die wij ook heel graag met de Kamer willen voeren. De Kamer krijgt daartoe ook binnenkort ons voorstel over de (kwaliteits)wet cliëntenrechten zorg. Dit is bij uitstek een thema dat daarbij meegenomen moet worden. Dus heel graag. Het is zo lang of zo breed als wij het willen maken. Je moet wel heel voorzichtig en precies zijn bij wat je vaststelt en met een instelling wisselt. Het gaat ook hierbij weer om hoor en wederhoor. Dat moet niet elke keer op een andere manier gebeuren. De inspectie heeft vastgesteld dat bij Winnersway, hoe ernstig de situatie ook en wat er verder ook allemaal mis was, geen sprake was van acuut gevaar.

Mevrouw Joldersma heeft gevraagd wat de wettelijke mogelijkheden zijn. Welnu, via de Kwaliteitswet en de WTZi, alsook via het intrekken van een toelating. Dat is pas mogelijk, indien blijkt dat Winnersway niet voldoet aan de transparantie-eisen die deze wet stelt aan de administratieve en bestuurlijke organisatie. Daartoe is het zorgkantoor nu aan zet. Inderdaad, uit de toelating die Winnersway indertijd heeft gevraagd was niet af te leiden dat men op een aantal onderdelen de uitvoering niet goed ter hand zou nemen. Zoals gezegd, is dat nu een zaak van het zorgkantoor. Ik herhaal dat er volgende week weer een gesprek is met het zorgkantoor en Winnersway. Afgewacht moet worden wat daaruit komt. Ook in dat verband zeg ik dat ik niet zal aarzelen om, indien nodig, maatregelen te nemen.

Er is nog geïnformeerd naar de intramurale erkenning van Winnersway. Wij hebben met elkaar vastgesteld dat uit de intramurale erkenning ook een contracteerplicht voor het zorgkantoor voortvloeit. Ik moet nog met het zorgkantoor overleggen wat dat betekent voor de toekomst van Winnersway, als men daar niet verder zal verbeteren.

De beraadslaging wordt gesloten.

De **voorzitter**: Ik dank de staatssecretaris voor haar antwoorden en ik dank de leden voor hun medewerking. Wij hebben elkaar nu allemaal bedankt.

De vergadering wordt van 16.53 uur tot 18.45 uur geschorst.

Voorzitter: Ten Hoopen

Aan de orde is de behandeling van:

- **het wetsvoorstel Wijziging van de Wet op het primair onderwijs, de Wet op de expertisecentra, de Wet op het voortgezet onderwijs, de Wet medezeggenschap op scholen en de Leerplichtwet 1969 in verband met de invoering van bekostigingsvoorschriften voor minimumleerresultaten, alsmede een aanvulling van de interventiemogelijkheden in het kader van het overheidstoezicht, en de verbetering van het intern toezicht (31828).**

De algemene beraadslaging wordt geopend.

De **voorzitter**: Ik heet de beide staatssecretarissen van harte welkom in dit huis.

De heer **Depla** (PvdA): Voorzitter. "Het onderwijs is een voorwerp van aanhoudende zorg van de overheid". Dat meldt artikel 23 van de Grondwet. Lid 2 stelt dat de overheid verantwoordelijk is voor het toezicht en in lid 5 wordt gemeld dat de eisen van deugdelijkheid van het geheel of gedeeltelijk bekostigd onderwijs in de wet zijn geregeld. Kortom, artikel 23, dat onze vrijheid van onderwijs regelt, regelt ook klip-en-klaar dat de overheid de kwaliteit van het onderwijs moet bewaken. In die zin is dit wetsvoorstel een historisch wetsvoorstel, omdat het een einde maakt aan de soms eenzijdige aandacht voor artikel 23 en ook de andere kant van artikel 23 laat zien. Artikel 23 is dus niet alleen het recht van ouders om een eigen school op te richten maar ook de plicht van de overheid om zorg te dragen voor goed onderwijs.

De Onderwijsraad schrijft dan ook terecht dat "de overheid haar bestuurlijke verantwoordelijkheid, voortvloeiend uit haar plicht voor goed onderwijs, alleen kan waarmaken als een deugdelijk geregeld instrumentarium voorhanden is. De overheid moet doortastend kunnen optreden als dat nodig is." Daarom is het wetsvoorstel zo belangrijk om de ultieme stap te kunnen zetten als het onderwijs, ondanks alle inspanningen van alle betrokkenen, op een school toch niet verbetert. De school kan dan worden gesloten of de bekostiging kan worden ingetrokken. De Partij van de Arbeid steunt dit wetsvoorstel dan ook van harte, want nog elke dag krijgen 89.000 kinderen in het basisonderwijs en 38.000 leerlingen in het voortgezet onderwijs onderricht dat onder de maat is.

Dit gezegd hebbende, heeft de PvdA-fractie toch nog een aantal vragen en opmerkingen. Allereerst wil zij bij de beoordeling van de leerresultaten vasthouden aan de conclusie van de commissie-Dijsselbloem dat de overheid slechts het wat formuleert maar dat zij niet het hoe moet willen voorschrijven. Daar gaan de scholen over. Dat betekent wel dat het de taak van de overheid is om met centrale exameneisen en met toezicht te bewaken dat de leerlingen het wat ook op voldoende niveau leren. Bij de beoordeling van de scholen moet het dus gaan om de toegevoegde waarde, de mate waarin de school erin slaagt om de leerlingen dingen bij te leren. Dit wetsvoorstel formuleert nu de opbrengsten van het onderwijs in de vorm van de relatieve norm die rekening houdt met de leerlingenpopulatie. Een school met leerlingen met meer achterstanden wordt dus op een andere manier afgerekend dan een school met allemaal bobo's. Maar dat is wel een discussiepunt. Wij willen namelijk niet de verwachtingen voor achterstandsleerlingen verlagen. Dat is immers, samen met onder advisering, juist een van de redenen waarom deze kinderen nu minder presteren. Omdat wij te weinig van hen verwachten, presteren zij namelijk ook minder. Tegen die achtergrond vinden wij het ongewenst om de lat lager te leggen bij scholen met veel leerlingen uit probleemwijken. Graag een reactie van de regering hierop, en op het pleidooi van de Onderwijsraad om op termijn – ik zeg met nadruk "op termijn" – ook te gaan werken met absolute minimale leeropbrengsten die samenhangen met de doorlopende leerlijn en de referentieniveaus.

In het basisonderwijs wordt de leeropbrengst van de school vooral gemeten via de uitkomsten van het leerlingvolgsysteem. Waarom heeft het kabinet er niet

voor gekozen om dit op dezelfde manier te doen in het voortgezet onderwijs? Ziet het kabinet hiertoe wel de mogelijkheden zodra de referentieniveaus van taal en rekenen ook in het voortgezet onderwijs zijn ingevoerd?

In de schriftelijke behandeling hebben wij uitgebreid gediscussieerd over de gekozen indicatoren voor voldoende leeropbrengst. De normen moeten zo worden ingevuld dat scholen worden gestimuleerd om leerlingen extra kansen te bieden en niet strategisch te handelen zodat zij risico mijden en kinderen dus minder kansen geven. In de nota naar aanleiding van het verslag wordt met voorbeelden helder toegelicht dat eventuele strategische keuzes van scholen op het ene moment leiden tot effecten die zich op het andere moment weer neutraliseren. De meeste vragen zijn wat ons betreft dan ook afdoende beantwoord, zeker ook omdat de ambitie is om indicatoren van leeropbrengsten nu niet definitief vast te leggen maar deze te blijven ontwikkelen, zodat ze steeds beter recht doen aan de werkelijkheid.

Toch houden we drie vragen over. De eerste vraag is of de indicatoren scholen prikkelen om hogere Cito-scores te eisen voordat scholieren toegelaten worden op de vo-school, zelfs als zij van de basisschool een vwo-advies hebben gekregen. In de schriftelijke beantwoording door het kabinet staat dat wordt gekeken naar het schooladvies. Ik ga even toveren met de Cito-score, maar dat gaat het niet om. De ene school laat ondanks dat de basisschool een vwo-advies heeft gegeven een kind pas toe bij een score van 543, een andere school bij een score van 540. Op die manier is de toegevoegde waarde van scholen hetzelfde, maar is de ene school uiteindelijk luier dan de andere.

De tweede vraag is waarom in het primair onderwijs wel rekening wordt gehouden met leerlingen die minder dan vier jaar in Nederland wonen en in het voortgezet onderwijs niet.

De derde vraag is wat het toezichtkader van de inspectie en deze AMvB betekenen voor scholen voor voortgezet onderwijs die veel leerlingen met achterstanden in huis krijgen. Ik hoor dat scholen in Amsterdam-West kinderen binnenkrijgen met leerachterstanden van twee tot drie jaar. Zij maken zich er nu zorgen over dat met dit wetsvoorstel de school dicht zou moeten. Ik zie dit wetsvoorstel als een ultiem remedium. Eerst moet worden gekeken naar het toezicht door de inspectie. Toch vraag ik de bewindslieden om een reactie.

Vorige week heeft de staatssecretaris die gaat over het primair onderwijs een deel van de bekostiging van een school in Culemborg opgeschort. Zij motiveert dit door te zeggen dat de inspectie eerder geconstateerd heeft dat de school op een aantal onderdelen niet voldoet aan de wettelijke voorwaarden. Welke wettelijke bepalingen betreft dit? Als het gaat om bepalingen in de Wet op het primair onderwijs, waarom is het wetsvoorstel dat we vandaag bespreken dan nog nodig voor een bekostigingsmaatregel? We kunnen dan immers op basis van de Wet op het primair onderwijs al een bekostigingsmaatregel nemen. Is het toezichtkader van de inspectie wettelijk wel voldoende verankerd om op basis daarvan een aanwijzing te geven of een bekostigingsmaatregel te nemen?

In het toezichtkader van de inspectie voor het voortgezet onderwijs staat dat de aangeboden leerinhouden in de onderbouw moeten voldoen aan de wettelijke vereisten. Is het niet voldoende aan die wettelijke vereisten een geldige reden om een bekostigings-

De heer Depla (PvdA)

© M. Sablerolle – Gouda

maatregel te treffen? Ik stel die vraag omdat ik graag wil weten wat het verschil is tussen de bestaande wetgeving en het onderhavige wetsvoorstel.

De commissie-Dijsselbloem adviseerde om het toezichtkader van de inspectie wettelijk te verankeren. Als we deze aanbeveling opvolgen, zou het dan mogelijk worden om ook een bekostigingsmaatregel te nemen, als op andere onderdelen van het toezichtkader van de inspectie wanprestaties worden geleverd? Denk bijvoorbeeld aan een onveilig schoolklimaat of aan onvoldoende zorg voor kinderen die extra zorg nodig hebben. Kan de staatssecretaris ons nogmaals de relatie toelichten tussen het wetsvoorstel over het inspectie-toezicht, dat binnenkort naar de Kamer komt, en het onderhavige wetsvoorstel?

Onderwijs is meer dan rekenen en taal. Kan de regering motiveren waarom bij het beoordelen van de leeropbrengst in dit wetsvoorstel, dat een ultiem remedium voor het intrekken van de bekostiging en voor de sluiting van scholen is, we toch alleen kijken naar de leeropbrengsten van taal en rekenen?

Het nemen van een bekostigingsmaatregel is een zwaar middel voor een school. Wat de Partij van de Arbeid betreft mag dit niet lichtzinnig worden ingezet. Er moet een duidelijke wettelijke basis zijn. Met dit wetsvoorstel regelen we die basis. Maar ik vind ook dat de minister zo'n maatregel alleen mag nemen op basis van inspectiedocumenten. Politieke willekeur of vooringenomenheid van een bewindspersoon mag wat de Partij van de Arbeid betreft geen rol spelen bij de beoordeling of een bekostigingsmaatregel gerechtvaardigd is. Een minister die gelooft in het scheppingsverhaal mag niet met de bijbel in de hand bepalen dat een school geen aandacht mag besteden aan biologie, omdat het scheppingsverhaal er niet in aan de orde komt. Ik had verwacht dat de heer Bosma aanwezig zou zijn bij dit debat. Als hij tot het ministersambt wordt geroepen, kan het niet zo zijn dat hij scholen verbiedt om aandacht te besteden aan niet-christelijke godsdiensten of aan klimaatverandering.

Kan het kabinet nog een keer toelichten hoe snel een bekostigingsmaatregel genomen kan worden als er geen zicht is op verbetering van het onderwijs?

De heer **Pechtold** (D66): Ik vind het streven van de heer Depla nobel. Ik ben er helemaal voor. Ik kijk naar de samenstelling van de coalitie en vraag me af of de heer Depla veel voorbeelden heeft van waar het misgaat? Vooral vraag ik hem om voorbeelden uit het segment zwakke en zeer zwakke scholen, waar we volgens hem maar eens wat aan moeten gaan doen.

De heer **Depla** (PvdA): Volgens mij behandelen wij vandaag een wetsvoorstel waarin we de regering instrumenten in handen geven om in te grijpen bij scholen. Dan moeten wij ook nadenken over voorbeelden om daarmee om te gaan. Ik kom op dit voorbeeld omdat in de brief van de staatssecretaris over de bekostigingsmaatregel op de school in Culemborg staat dat de school niet voldeed aan de wettelijke eisen. Er wordt wel onderwijs gegeven, maar dat is zo leeg dat het de naam onderwijs niet mag hebben. Ik trek dit in het ridicule want dan pas kun je zien waar de grenzen van het wetsvoorstel liggen. Als je die redenering volgt, kan de willekeur van een bewindspersoon bepalen dat biologie zonder scheppingsverhaal geen biologie is. Dat is de reden waarom ik die vraag stelde.

De heer **Pechtold** (D66): Culemborg lijkt me een wat andere categorie.

De heer **Depla** (PvdA): Hoezo? Want Culemborg is toch ook het punt ...

De heer **Pechtold** (D66): Dat is geen onderwijs, dat kunnen we ...

De heer **Depla** (PvdA): Nou, dat is de vraag. Als ik directeur van de school in Culemborg ben, kan ik zeggen: mevrouw Jomanda woont in Tiel, bij ons krijgen ze wiskunde via instraling; u zegt dat dat geen wiskunde is, maar wij vinden van wel.

De heer **Pechtold** (D66): Ik heb mijn hele leven mijn schoolboeken altijd onder mijn kussen gelegd de nacht voor het proefwerk en dat is goed gegaan. Dus dat kan, die theorie wil ik nog best verdedigen. Nee, het ging mij om uw praktijkvoorbeeld en dat was een interessant voorbeeld van een school waar het scheppingsverhaal in de biologielees als insteek werd genomen. Daar hint u naar. Ik vroeg: is dat een praktijkvoorbeeld of pakt u nu maar iets om de discussie op scherp te zetten? Ik wil het gewoon graag weten. Is het dat niet is, laten we die lopen.

De heer **Depla** (PvdA): Ik ken geen voorbeeld van een minister die een school aansprak omdat in de biologielees wel aandacht werd besteed aan de evolutietheorie en niet aan het scheppingsverhaal. In die zin is het een theoretisch voorbeeld, maar dat lijkt me voor zich spreken.

De heer **Jasper van Dijk** (SP): We hebben het vorige week ook over een ander voorbeeld gehad: een school waar een homodocent op non-actief wordt gezet. Vindt u niet dat die school net zo goed moet worden aangepakt als die islamitische school?

De heer **Depla** (PvdA): Eerst even het voorbeeld dat ik aanhaalde. Op die school in Culemborg is een

Depla

bekostigingsmaatregel genomen op basis van de Wet op het primair onderwijs omdat er onvoldoende onderwijs werd gegeven. Mijn vraag was: op welke basis bepalen wij of iets onvoldoende onderwijs is? Is dat omdat de methode van rekenen ons niet bevalt of omdat er helemaal geen aandacht aan rekenen besteed wordt of omdat wij vinden dat er een bepaalde inhoud in het onderwijs aan de orde moet komen? Dat was mijn vraag. Dat is iets anders dan wat u nu wilt vragen en wat u vorige week ook aan ons hebt gevraagd. U krijgt daarop nu precies hetzelfde antwoord. Er is een verschil tussen het ingrijpen bij een school omdat het onderwijs beneden de maat is, dus kwalitatief niet goed genoeg, of omdat de school onderwijs geeft in strijd met het onderdeel uit de wet over burgerschap en integratie. Dit stond vorige week uitgebreid ter discussie. Dat zijn redenen om op basis van onderwijskwaliteit in te grijpen. U wilt ingrijpen op basis van het aannemebeleid van de school. Volgens mij is dat een andere discussie.

De heer **Jasper van Dijk** (SP): Maar dan moet ik tot mijn teleurstelling vaststellen dat u wel akkoord gaat met het aanpakken van de islamitische school omdat die niet voldoet aan integratie. Het argument is het belemmeren van de integratie.

De heer **Depla** (PvdA): Nee.

De heer **Jasper van Dijk** (SP): Jazeker wel ...

De **voorzitter**: Maak eerst uw vraag af.

De heer **Jasper van Dijk** (SP): De islamitische school voldoet niet aan de wet op het punt van burgerschap en integratie. De staatssecretaris zegt dat deze de integratie belemmert. De PvdA gaat er wel mee akkoord als een school een homodocent op non-actief zet, en dat is volgens mij ook heel slecht voor de integratie, het samenleven en gelijke rechten, maar met de islamitische school niet.

De heer **Depla** (PvdA): Volgens mij haalt u de boel een beetje door elkaar. Natuurlijk vind ik het niks als een leraar om zo'n reden ontslagen wordt. De reden echter waarom bij de As Siddieqschool is ingegrepen, was dat de lesinhoud niet voldeed aan burgerschap en integratie. Er werd te weinig aandacht aan besteed. Sterker nog, de kern van het wetsvoorstel is dat aandacht wordt besteed aan burgerschap en integratie, gericht op het volwaardig mee kunnen laten doen van burgers, gebaseerd op onze rechtsstaat. Het probleem was dat dit niet gebeurde. Integendeel, er werd min of meer afstand genomen van onze rechtsstaat. Dat was de reden waarom er ingegrepen wordt. Dat is iets anders dan het personeelsbeleid. Daar kunnen wij ook van alles met elkaar over vinden, maar volgens mij is dat niet het debat van vanavond.

De heer **Jasper van Dijk** (SP): U zei in het begin van uw antwoord dat u het niet oké vindt als een school een homodocent vanwege zijn geaardheid en zijn gedrag daaromtrent op non-actief stelt. Ik stel voor dat wij daarvoor dan een gepast voorstel maken om daar een einde aan te maken. Als u dat meent, dan doet u met ons mee.

De heer **Van der Vlies** (SGP): Ik sta even te twijfelen of

dit het goede moment is om een interruptie te plaatsen, want ik ken natuurlijk het vervolg van de speech van collega Depla nog niet. Opnieuw komen nu echter burgerschap en integratie aan de orde, zij het via een interruptie. Komt u daar nog op?

De heer **Depla** (PvdA): Nee.

De heer **Van der Vlies** (SGP): Goed. Ik zit bij dit wetsvoorstel nog met de ongelijke mogelijkheden die wij hebben om de onderwijsprestaties te meten. Bij taal en bij rekenen zijn die in hoge mate verifieerbaar en toetsbaar. Hoe zit dat bij burgerschap en integratie? Als er in extremen opgetreden wordt binnen zo'n school, zoals dat vorige week aan de orde kwam, dan denk ik dat wij elkaar wel kunnen vinden. Dat is ook gebleken uit het stemgedrag van mijn fractie vanmiddag. Maar nu dichter bij huis, want daarover moeten wij natuurlijk wel precies gaan worden.

De heer **Depla** (PvdA): Als u zegt dat wij dichter bij huis precies moeten worden, dan moet u aangeven waar u dichter bij huis van mij een antwoord wilt hebben. Dit wetsvoorstel is een soort ultieme remedie. Het gaat om zwakke scholen die – ondanks alle inspanningen, dat zij genoeg uren aan taal en rekenen besteden, genoeg uren aan geschiedenis et cetera – toch onvoldoende opbrengst hebben. Zij hebben eerst een zwak inspectierapport gehad, wat veel breder is dan alleen maar taal en rekenen. Ondanks dat verwacht men niet dat de school verbetert. Men neemt uiteindelijk op basis van objectieve normen over taal en rekenen – als zijnde min of meer de kern en basis van het onderwijs – ook nog een bekostigingsmaatregel. U wilt graag dichter bij huis nog voorbeelden over burgerschap en integratie. Ik wil graag uw voorbeeld horen, dan kan ik er misschien een antwoord op geven. In het algemeen kan ik echter niet zo veel met uw opmerking over zaken dicht bij huis.

De heer **Van der Vlies** (SGP): Inderdaad, bij nader inzien was die interruptie niet verhelderend. Burgerschap en integratie moeten echter wat betreft de onderwijsopbrengst toetsbaar zijn. Dat zijn de voorbeelden van vorige week. Daarover is natuurlijk heel veel discussie in de Onderwijsraad en bij onderwijsrechtsgelerten. Ik kom daarop straks nog terug. Ik had gehoopt dat u daarop ook zou ingaan.

De heer **Depla** (PvdA): Nee, omdat dat wetsvoorstel vandaag niet op tafel ligt. Volgens mij hebben wij vorige week een debat gehad waarin helder is gezegd – dat kwam ook in de Handelingen bij het wetsvoorstel aan de orde – dat in het wetsvoorstel is geregeld dat elke school aandacht moet besteden aan burgerschap en integratie. Bij de behandeling van het wetsvoorstel is daaraan ook richting gegeven; het gaat om de burger voor te bereiden in de Nederlandse samenleving en dat het onderwijs moet aansluiten bij de beginselen van de rechtsstaat. Volgens mij is dat heel richtinggevend: de beginselen van de rechtsstaat hebben wij goed vastgelegd. Dat moet het vertrekpunt zijn bij de manier waarop een school aandacht besteedt aan burgerschap en integratie. Als dat niet zo is, dan wordt er ingegrepen zoals bij de As Siddieqschool. Als een andere school beweert dat homoseksuelen van driehoog naar beneden moeten worden gegooid, dan is dat in strijd met de

Depla

rechtsstaat. Dat zou wat mij betreft reden zijn dat de minister, met de Wet burgerschap en integratie in de hand, weer ingrijpt.

De **voorzitter**: Nog eenmaal, mijnheer Van der Vlies.

De heer **Van der Vlies** (SGP): Een plus een is twee. Dat is nu zo, dat was 100 jaar geleden zo en dat zal zo blijven.

De heer **Depla** (PvdA): Dat hoopt u en dat hopen wij.

De heer **Van der Vlies** (SGP): Dat mag ik aannemen. De vaardigheid die wij daarover ontwikkelen, is toetsbaar. Daarover kun je een repetitie opstellen, je kunt er een correctiesleutel bij plaatsen en dan komt er een uitkomst: voldoende, onvoldoende of zo iets. Bij burgerschap en sociale vaardigheden is dat echter een slag moeilijker. Ik zou die erkenning van u willen hebben.

De heer **Depla** (PvdA): Die erkenning kunt u gelijk krijgen. Dat is natuurlijk zo; "een en een is twee" is een stuk makkelijker vast te stellen. De rechtsstaat is echter ook niet zomaar een vaag iets. Die is onder andere vastgelegd in onze Grondwet. Als er bij de manier waarop een school aandacht besteedt aan de vakken burgerschap en integratie, zaken worden voor- en uitgedragen die strijdig zijn met onze rechtsstaat, dan handel je in strijd met dat wetsvoorstel en heeft de overheid de plicht om daaraan iets te doen. Dat is dus iets anders dan "een en een is twee", dat is eendimensionaler. De rechtsstaat is wat mij betreft nog net niet "een en een is twee", maar hij komt er wel in de buurt.

De heer **Van der Vlies** (SGP): Het strijden tegen die rechtsstaat met je opvatting binnen het onderwijs is extreem en moet worden afgestraft. Dat is helder, maar ik kan mij voorstellen dat er ook een type onderwijs is ontwikkeld dat niet zo in extremen zichtbaar maakt wat er uiteindelijk gebeurt en toch een school minder goed doet zijn dan een andere. Daar hebben wij, denk ik, nog geen antwoord op. Ik had graag uw beschouwing daarover gehoord.

De heer **Depla** (PvdA): Ik begreep uw laatste vraag niet helemaal goed. Dit wetsvoorstel is een ultimatum remedium. Het zegt niets over of de les in biologie of geschiedenis goed genoeg is. Ik ben heel benieuwd naar de reactie van de bewindspersonen, maar ik interpreteer het idee achter dit wetsvoorstel zo dat wij eerst een school hebben met mensen die zich verantwoordelijk voelen voor zo goed mogelijk onderwijs. Dan komt de inspectie namens ons allemaal langs, die een oordeel geeft over het onderwijs, aan de hand van het toezichtkader dat wij met zijn allen hebben vastgesteld. Als dat onvoldoende of zeer zwak scoort, als de inspectie gesprekken heeft gevoerd en als er een verbeterplan is ingezet, maar de inspectie geen verbetering ziet, dan komt dit wetsvoorstel pas om de hoek. We hebben het echt over een klein groepje scholen. Je moet op een gegeven moment een objectieve grond kiezen op basis waarvan je zo'n ingrijpende maatregel neemt. Dat vind ik het goede van dit wetsvoorstel, dat er in de algemene maatregel van bestuur staat dat er wordt gekeken naar de leeropbrengsten van taal en rekenen, die wij het meest objectief kunnen vaststellen. Dat is een indicator.

Dan hoeft ik niet precies vast te stellen wanneer ik de geschiedenisles goed genoeg vind. Het gaat erom dat je eerst te maken hebt met het inspectiekader. Als dat onvoldoende is en er geen verbetering in zicht is, komt dit wetsvoorstel om de hoek kijken. Dan hebben wij rekenen en taal gekozen als de basis om objectief op af te rekenen. Volgens mij is dat het wetsvoorstel en dat spreekt mij zeer aan.

Het tweede deel van het wetsvoorstel gaat vooral over ingrijpen van de overheid als er sprake is van wanbeheer door het bestuur. Bij wanbeheer kan de minister een aanwijzing geven. Ik heb hierover een paar vragen. Wat als het bestuur die aanwijzing negeert? Welke mogelijkheid biedt de Algemene wet bestuursrecht dan? Kan via artikel 5 over bestuursdwang een dwangsom aan het bestuur worden opgelegd? Zo ja, wat bepaalt dan de hoogte van de dwangsom? Wat als het bestuur zich er dan nog niet aan houdt? Is het dan ook mogelijk om naar de rechter te stappen en het bestuur, de raad van toezicht of een van de leden daarvan naar huis te sturen?

In het wetsvoorstel over hoger onderwijs dat de toenmalige staatssecretaris Rutte ooit indiende, maar dat om andere redenen niet in stemming is gebracht, kreeg de minister zelfs de mogelijkheid om falende raden van toezicht bij universiteiten en hogescholen naar huis te sturen. Waarom wordt in dit wetsvoorstel afgezien van die mogelijkheid, om als er sprake is van wanbeheer niet alleen de bekostiging in te trekken maar ook het bestuur of de raad van toezicht naar huis te sturen?

Bij de school in Helmond die evident in de fout is gegaan en gefraudeerd heeft, heeft het Openbaar Ministerie uiteindelijk geen vervolging ingesteld, ondanks het verzoek van de staatssecretaris. Wat ons betreft is dat een schande en moeten wij daar geen genoegen mee nemen, want dat is toch te gek voor woorden? Als iemand uitkeringsfraude pleegt, moet hij niet alleen terugbetalen en krijgt hij een boete, maar wordt hij ook strafrechtelijk vervolgd. De argumentatie dat het ministerie het terug kan vorderen, dus dat het bestuur vrijuit gaat, vind ik vreemd. Graag hoor ik hierop een reactie van de regering.

De Onderwijsraad stelt een soort tussenmaatregel voor tussen inspectietoezicht, aanwijzingen en bekostigingsmaatregelen, namelijk om een bewindvoerder aan te stellen bij een bestuur dat onvoldoende capabel is. Op die manier zou het bestuur dat niet in staat is om de school uit het dal te krijgen, een tijdje worden geholpen om er bovenop te komen, en dat is niet vrijblijvend. Dat gaat minder ver dan een bekostigingsmaatregel, waar de leerlingen het slachtoffer van worden. Ik heb de voorbeelden ook gezien in de woningcorporatiesector. Is het niet mogelijk om een tussenstap te doen, waardoor kinderen sneller beter les krijgen door zo'n bewindvoerder aan te nemen?

De heer **Jasper van Dijk** (SP): Ik ben het helemaal eens met deze suggestie van de heer Depla. Ik heb hierover vanmiddag toevallig een motie in stemming gebracht, maar die heeft hij niet gesteund. Waarom niet?

De heer **Depla** (PvdA): Ik zit even te denken, want u hebt verschillende moties ingediend. Een daarvan ging over onder curatele stellen. Maar nu weet ik het weer. Als je dat doet, moet je ook kijken naar hoe het bij woningcorporaties is geregeld. De overheid of in dit geval de toezichthouder mag aan de rechter vragen om een

Depla

bewindvoerder in te stellen. In uw voorstel ging het meteen wat ruwer en mocht er een bewindvoerder aangesteld worden.

Bovendien is het bij dit wetsvoorstel aan de orde. Het kabinet heeft schriftelijk aangegeven waarom het daar bezwaren tegen had. Ik wil graag het debat hier voeren, voordat ik voorafgaand aan het debat een motie steun. Dat is ook een reden. Onze fractie wil eerst het debat over dit wetsvoorstel voeren en niet alleen aan de hand van dat incident van de As Siddieqschool.

De heer **Jasper van Dijk** (SP): Ik stelde in mijn motie voor om een voorstel te doen voor een bewindvoerder of het onder curatele stellen van een school. Dat was heel vrij en heel ruim. Dat kon de regering zelf uitwerken. Ik vind het jammer dat ik uw steun niet kreeg, maar misschien is er een nieuwe kans.

De heer **Depla** (PvdA): We gaan eerst het debat aan.

De heer **Dibi** (GroenLinks): Ik heb een vraag over de bewindvoerder. Ik ben me ervan bewust dat de Onderwijsraad al langer pleit voor zo'n bewindvoerder. Volgens mij leert de ervaring echter dat de bewindvoerder niet altijd even succesvol is, zoals we eerder hebben gezien bij de SIBA-scholen. Er gaat veel geld naartoe en de overheid komt in de positie dat zij verantwoordelijk is voor de kwaliteit van het onderwijs en tegelijkertijd ook voor de bewindvoerder. Ziet u dat gevaar en hoe wilt u daarmee omgaan?

De heer **Depla** (PvdA): Ik zie het gevaar, maar ik zie ook de positieve kanten die ik ook bij woningbouwcorporaties heb gezien. Daar wil ik het debat met de regering verder over voeren. Het is niet zomaar een hobby van mij omdat ik dat bij de woningbouwcorporaties heb gezien. De Onderwijsraad is niet de eerste de beste en die vindt dit een goed voorstel. U geeft nu een paar nadelen aan. Ook het kabinet heeft in de schriftelijke behandeling een paar nadelen aangegeven. Ik wil het debat graag scherper gevoerd hebben voordat we besluiten om dat idee niet door te voeren.

In het wetsvoorstel wordt omschreven wat "wanbeheer" is. Dat gaat gelukkig verder dan "een greep in de kas doen". Financieel wanbeheer en onrechtmatig handelen, als men daar financieel voordeel uit haalt, hoort er ook bij. Ook is sprake van wanbeheer bij "het in ernstige mate verwaarlozen van de zorg voor wat door redelijkheid en billijkheid wordt gevorderd in de omgang met betrokkenen in de schoolorganisatie, waaronder wordt verstaan intimidatie of bedreiging van personeel, leerlingen of ouders door een bestuurder of toezichthouder". Dit gaat dus over het gedrag van bestuurders en toezichthouders. Het is echter ook mogelijk dat in een school niet de bestuurders dat doen, maar docenten of de directie. Het wetsvoorstel biedt dan geen basis om in te grijpen, maar zou wel een basis zijn als het bestuur daar niet handelend tegen optreedt. Dan is het bestuur min of meer indirect verantwoordelijk voor dat gedrag. Hoe kijken de bewindlieden daartegen aan?

In de ogen van de PvdA is ook sprake van wanbeheer als het bestuur door interne ruzies verscheurd is en niet meer bestuurt, maar gewoon blijft zitten. Valt ook dat onder de definitie van "wanbeheer" en mag de minister ook dan een aanwijzing geven?

Ik kom nu bij de raden van toezicht. Scholen zijn gemeenschappen van docenten, ouders en leerlingen. Net als bij het mbo vinden wij het niet meer dan logisch dat dit terug te vinden moet zijn in de samenstelling van de raden van toezicht. De raden van toezicht moeten bewaken dat scholen en maatschappelijke prestaties goed onderwijs waarmaken. Tegen die achtergrond hebben wij samen met de fracties van het CDA en de ChristenUnie een amendement gemaakt dat nu is ingediend. Daarin wordt geregeld dat ouders het voordrachtrecht hebben voor twee leden van de raad van toezicht. De school is een gemeenschap van ouders, kinderen en docenten. Dan is het niet meer dan logisch dat dit een vertaling krijgt in de samenstelling van de raad van toezicht. De vormgeving van het amendement hebben wij ontleend – eigenlijk hebben wij het min of meer gekopieerd – aan hoe wij dit in de mbo-sector hebben geregeld.

Het punt van het informeren van ouders heeft de heer Pechtold aan de orde gesteld in het debat over zwakke scholen. Als een school zeer zwak is, vinden wij het belangrijk dat ouders goed geïnformeerd worden. Dat is zinnig, want als ouders geïnformeerd zijn en hun kinderen toch op de school houden, is dat een belangrijke indicator dat er vrouwen is in verbetering. Tegen die achtergrond zijn we blij dat de regering de brief en een nota van wijziging heeft gestuurd waarin helder staat dat de school daar verantwoordelijkheid voor heeft. Als de school dit niet doet, gaat de inspectie het doen. Eigenlijk willen wij daar een ander punt aan verbinden: het gaat niet alleen om de zittende ouders. Voor het keuzeproces van ouders van kinderen in groep 8 zou het belangrijk zijn dat het oordeel van de inspectie over de verschillende basisscholen in de regio goed te vinden is. Het gaat niet alleen om de zittende ouders, maar ook om het ondersteunen van het keuzeproces van ouders van kinderen in groep 8. Ik hoor graag of dit nu mogelijk is en hoe dat eventueel ondersteund kan worden.

Eerder heeft de PvdA-fractie bepleit dat de wetgever zich er bij de stichting van een nieuwe school van vergewist of op de school de bestuurskracht aanwezig is om de school goed te leiden. Inmiddels ligt er een initiatiefwetsvoorstel van de heer Jan Jacob van Dijk. Wij zullen bezien in hoeverre dat wetsvoorstel recht doet aan onze overwegingen, want onze inzet is: als een schoolbestuur zeer zwakke scholen heeft, moet het eerst die scholen op orde brengen voordat het een nieuwe school mag stichten. Dat geluid komt ook vanuit de grote steden. Die wens blijft bij ons bestaan. Die komt nu niet bij dit wetsvoorstel aan de orde, maar wij willen graag vormgeven aan die wens wanneer we het wetsvoorstel van de heer Van Dijk van het CDA behandelen.

De heer **Jasper van Dijk** (SP): U hebt niets gezegd over de sectorcodes. Er is nog wel wat kritiek op, onder andere van de Algemene Onderwijsbond. Die bond vindt het jammer dat die niet wordt gemaakt door sociale partners, maar dat die uiteindelijk alleen van werkgevers afkomstig is. Bent u het met mij eens dat wij daar iets op moeten bedenken? Ik heb daar een amendement voor ingediend.

De heer **Depla** (PvdA): Wij hebben daar vaker een discussie over gevoerd. De sector bestaat niet alleen uit de werkgevers, maar is de gemeenschap van werkgevers, werknemers en ouders. Ik vind het dus het

Depla

overwegen waard, maar ik hoor graag eerst de reactie van de regering. Mis ik hier iets? Je hebt een sector en je hebt werkgevers. Een sectorcode kan slaan op wat de werkgevers doen, niet alleen de werkgevers maar ook de schoolbesturen. Ik ben benieuwd wat het kabinet ervan vindt. Dan zullen wij ons oordeel bepalen.

De heer **Jan Jacob van Dijk** (CDA): Voorzitter. Wij praten vandaag over een belangrijk en een historisch wetsvoorstel. Het is een wetsvoorstel waar in de afgelopen jaren wel eens een discussie over is geweest. Hoe verhoudt het zich ten opzichte van artikel 23? Tast het artikel 23 niet aan? Ik zal in het eerste gedeelte van mijn betoog proberen om aan te geven dat dit wat mij betreft niet het geval is. Om die reden is er behoorlijk wat discussie geweest. Wij hebben ook behoorlijk wat brieven gekregen van organisaties die zich daar zorgen over maken. Wij zijn blij dat wij vandaag in de openbaarheid het debat over dit onderwerp kunnen voeren.

Artikel 23, lid 1, geeft aan dat het onderwijs een voorwerp is van aanhoudende zorg van de regering. Het is net ook al voorgelezen door de heer Depla. Het is een belangrijk artikel waarin wordt aangegeven dat de overheid ervoor moet zorgen dat de kwaliteit van het onderwijs goed is. In lid 5 wordt ook nog aangegeven dat het begrip "deugdelijkheid" een belangrijk element is. Op het moment dat dit soort bepalingen in de Grondwet wordt geformuleerd, is het van groot belang dat de wetgeving die daaronder ligt of die daarop gebaseerd is voldoende instrumenten aanbiedt om dit soort opdrachten ook na te leven en dat de overheid daar recht aan kan doen.

Als wij het in het algemeen hebben over artikel 23, dan hebben wij het negen van de tien keer over de vrijheid van onderwijs. De vrijheid van onderwijs betekent voor de CDA-fractie dat er ook een verantwoordelijkheid aan gekoppeld is. Laat daar geen onduidelijkheid over bestaan. In mijn eigen groepering heette dat altijd vrijheid in gebondenheid, maar ik zal het hier in een wat modernere versie weergeven: vrijheid en verantwoordelijkheid. Dat betekent dat de scholen die deze vrijheid hebben, en die daar voor een deel publiek bekostigd voor worden, de opdracht hebben om kwalitatief goed onderwijs te leveren. Dat zijn de opdracht en de verantwoordelijkheid die zij op dat moment hebben.

Laten wij dan ook kijken hoe het er in Nederland voorstaat. Wij mogen concluderen dat een overgrote meerderheid van de Nederlandse scholen in het primair en voortgezet onderwijs die opdracht begrijpen en daar op een goede manier uitvoering aan geven. Desondanks hebben wij in de afgelopen periode wat incidenten gehad. Ik ga ze hier niet noemen. Wij betreuren het ten zeerste dat er scholen zijn die uiteindelijk niet helemaal begrijpen wat het precies betekent: de vrijheid aan de ene kant en de verantwoordelijkheid om deugdelijk en kwalitatief goed onderwijs te geven aan de andere kant. Zij hebben de link tussen die twee niet helemaal begrepen.

Wij kwamen er helaas achter dat de overheid over onvoldoende instrumenten beschikt om op het terrein van de kwaliteit van het onderwijs adequaat in te grijpen. Dat was zeker het geval bij de SIBA-scholen en de As Siddieqschool. Dat was voor ons een belangrijk

argument om uiteindelijk te komen tot een wet voor goed onderwijs en goed bestuur. Wat ons betreft heeft iedere leerling recht op goed onderwijs. Iedere leerling heeft recht op een school die op een goede en financieel verantwoorde wijze bestuurd wordt. Alleen wanneer dat soort elementen goed naar voren komt, mogen wij ervan uitgaan dat uiteindelijk wordt voldaan aan wat in de Grondwet in artikel 23, lid 1 en lid 5, wordt geformuleerd.

Je moet er in de eerste plaats voor zorgen dat je, als je zoiets wilt, een goede verantwoording hebt in de richting van de ouders, dat je helder maakt op welke manier de school uitvoering heeft gegeven aan haar beleid en welke resultaten er in die periode zijn bereikt. In de tweede plaats moet je ouders betrekken bij de besluitvorming over de hoofdlijnen van het beleid en over de identiteit van de school. Het derde is dat je de ouders ook adequaat moet informeren over de rapporten van de onderwijsinspectie over wat er nu wel of niet goed is en – daaraan gekoppeld – wat men doet met de aanbevelingen of met de constatering van de onderwijsinspectie. Wij hebben daarover recent een brief van staatssecretaris Dijkzema ontvangen. Ik kan daarmee goed uit de voeten. Het is in eerste instantie een verantwoordelijkheid van de school om ervoor te zorgen dat de ouders worden geïnformeerd over hetgeen door de onderwijsinspectie is geconstateerd. Dit is een belangrijke rol in de richting van de ouders.

Dit geldt natuurlijk ook voor de professionals. De professionals moeten er ook op een goede manier bij worden betrokken. Zij mogen worden aangesproken op hun deskundigheid om ervoor te zorgen dat het beleid van de school op een goede manier gestalte krijgt. Als dit goed wordt georganiseerd, zowel in de richting van de ouders als in de richting van de docenten, dan mogen wij er bijna vanuit gaan dat de kwaliteit van het onderwijs ook goed is. Als die horizontale verantwoording goed functioneert, als ouders en docenten er op een goede manier bij worden betrokken, ga ik ervan uit dat de kwaliteit van het onderwijs over het algemeen op een meer dan voldoende niveau is.

Wij weten echter ook dat er diverse scholen zijn die hier toch wat moeite mee hebben. Die hebben er moeite mee om die horizontale verantwoording goed gestalte te geven of besteden überhaupt geen aandacht aan de horizontale verantwoording. Dat is zeker het geval op scholen waar het over het algemeen niet zo heel erg goed gaat, op die scholen waar de kwaliteit van het onderwijs nog wel eens te wensen overlaat. Dan komt de overheid aan bod, dan zal de overheid moeten beschikken over voldoende adequate instrumenten om ervoor te zorgen dat de kwaliteit van het onderwijs op een voldoende niveau wordt gebracht. De overheid moet dan over voldoende instrumenten beschikken om de schooldirecties, de besturen, de bevoegde gezagen, ertoe te brengen om die stappen uiteindelijk te zetten. Die instrumenten had de overheid tot nu toe niet, maar met dit wetsvoorstel krijgt zij die uiteindelijk wel. Ik verwacht dat wij hiermee een belangrijk hiaat in de wetgeving hebben opgevuld.

Ik zeg hier direct bij dat ik hoop dat wij deze wet nooit hoeven te gebruiken. Ik hoop dat van deze wet zo veel preventieve werking uitgaat dat bijna iedere school, ieder bevoegd gezag en ieder schoolbestuur zich zal realiseren dat het van groot belang is om ervoor te zorgen dat de kwaliteit van het onderwijs op orde is, dat de horizontale

Jan Jacob van Dijk

verantwoording in orde is en dat professionals en ouders er voldoende bij betrokken zijn.

De heer **Jasper van Dijk** (SP): Ik volg de lijn van de CDA-fractie, maar toch is het opmerkelijk dat de staatssecretaris vlak voor de behandeling van dit wetsvoorstel twee scholen sanctioneert. Met name de school in Culemborg is interessant, want die blijkt zij al een bekostigingsvoorwaarde te kunnen opleggen zonder de wet waarover wij vandaag spreken. Waarom heeft de heer Van Dijk deze wet nog nodig?

De heer **Jan Jacob van Dijk** (CDA): Als ik goed kijk naar wat er in Culemborg gebeurt, blijkt dat daar vooral wordt gekeken naar de bekostigingsvoorwaarden waarvan € 44.000 wordt teruggehaald. Men zegt dat het systeem van het onderwijs niet de indruk wekt dat daarmee aan het einde van de rit voldoende van de leer- en kerndoelen kunnen worden gerealiseerd. Dan zal de heer Van Dijk zeggen: in het wetsvoorstel Goed bestuur wordt dit soort elementen ook al in belangrijke mate geregeld. Als je dit al kan, waarom heb je dit wetsvoorstel dan nog nodig? Ik denk dat dit wetsvoorstel in belangrijke mate objectieveert op grond waarvan je precies sancties zou kunnen treffen, zeker als het gaat om de zeer zwakke scholen. We hebben in Culemborg te maken met een nieuwe school, die we nog helemaal niet kunnen aanpakken, als we de wet erop toepassen. Met de nieuwe wet kunnen we echter een zeer groot aantal zeer zwakke scholen wel duidelijk maken dat er hoognodig iets gewijzigd moet worden om aan de kwaliteit te voldoen. Daarom is het van belang dat deze wetswijziging er komt.

De heer **Jasper van Dijk** (SP): Ik snap het niet helemaal. U zegt dat die school niet kan worden aangepakt op basis van de huidige wet. Dat is echter precies wat de staatssecretaris nu doet.

De heer **Jan Jacob van Dijk** (CDA): Nee, via de wet die nu op tafel ligt, kan de school in Culemborg niet aangepakt worden. Daarin is namelijk bepaald dat een school gedurende drie jaar zeer zwak moet zijn. De school in Culemborg is nog geen jaar in bedrijf. Deze nieuwe wet pakt die situatie dus niet aan. De school in Culemborg kan op dit moment wel aangepakt worden op het andere element, namelijk dat aan een groot aantal eisen van deugdelijkheid niet wordt voldaan.

De heer **Jasper van Dijk** (SP): Als die andere wet al zo goed werkt, maakt dat de vraag waarom deze nieuwe wet nodig is, nog prangender. Ik heb de brieven van met name de bijzondere scholen, die zich grote zorgen maken over de nieuwe wet, ook gelezen. Ik ben benieuwd hoe de CDA-fractie daarop reageert. Voegt de wetswijziging nu werkelijk iets toe?

De heer **Jan Jacob van Dijk** (CDA): Ja, want de twee wetten zijn complementair. In de huidige wetgeving wordt op het terrein van deugdelijkheid al een aantal elementen naar voren gebracht. In de wetswijziging wordt duidelijk gemaakt dat de kwaliteitsvereisten ook een onderdeel van de deugdelijkheid kunnen zijn. Dat element, het onderdeel waar ik net aan toe wilde komen, wordt aan de huidige wet toegevoegd. We hebben de nieuwe wet dus wel nodig.

De heer **Van der Vlies** (SGP): Voorzitter. Ik heb dezelfde vraag als collega Jasper van Dijk: wat is de toegevoegde waarde van dit wetsvoorstel op de wetgeving die er nu al is en die in de praktijk kan worden aangewend om zwakke scholen tot de orde te roepen?

De heer **Jan Jacob van Dijk** (CDA): Zeer zwakke scholen.

De heer **Van der Vlies** (SGP): Prima. Collega Van Dijk noemt voorbeelden waarvan ik vind dat zij instrumenteel ondergebracht kunnen worden bij de Wet op het Onderwijstoezicht. Daarin staat een beschrijving van de interactie, van de beoordeling door de inspectie van een school en van verbeterplannen, met alles erop en eraan. De betrokkenheid van de ouders bij dat proces zou ook in die wet verankerd kunnen worden. Dat element is dan in een wet vastgelegd en daarvoor is deze wet dan niet nodig.

De heer **Jan Jacob van Dijk** (CDA): In deze wet wordt echter niet geregeld op welke manier ouders er al dan niet bij betrokken moeten worden. Ik heb alleen gezegd dat in het normale proces waarin een school ervoor zorgt dat de horizontale verantwoording op een goede manier op orde is, de kwaliteit van het onderwijs goed zal zijn. Dan wordt er namelijk voldoende verantwoording afgelegd, is er voldoende transparantie en voldoende discussie met de ouders over de kwaliteit van het onderwijs. Dat hoeven wij niet wettelijk te regelen. Ik ben van mening dat als dat gebeurt, er geen zorgen hoeven te zijn over de kwaliteit van het onderwijs. In het wetsvoorstel wordt geobjectiveerd op welk moment de overheid kan ingrijpen in de zin dat als er drie jaar onvoldoende gescoord wordt, een bekostigings sanctie kan worden opgelegd. Dat is op dit moment nog niet in wetgeving geregeld.

De **voorzitter**: Ik stel voor dat de heer Van Dijk zijn betoog vervolgt.

De heer **Jan Jacob van Dijk** (CDA): Dank u. Ik zie overigens dat u ondertussen de klok heeft laten doorlopen, voorzitter.

Ik kom te spreken over het punt van artikel 23. Dat is een belangrijk element in de hele discussie. Wat is nu precies de verhouding met artikel 23, waarin met name gesproken wordt over de deugdelijkheidseisen, en wat mag daar al dan niet onder worden verstaan? Ik refereer in dit kader ook aan de vragen die door de SGP-fractie in het schriftelijk verslag zijn gesteld. Ik verwijs verder naar het rapport van de Onderwijsraad waarin nadrukkelijk is aangegeven dat kwaliteitsvereisten ook gezien mogen worden als deugdelijkheidseisen mits deze absoluut en objectiveerbaar zijn. Dan komen wij heel snel bij het onderwerp van de leerstandaarden en de doorlopende leerlijnen. Dit kabinet is ermee begonnen om dat naar voren te brengen. Dit kabinet is ook bezig met het neerleggen van die leerstandaarden en doorlopende leerlijnen. Zou het echter niet goed zijn om juist dat soort elementen in een versneld tempo deze kant op te sturen? Daarmee wordt de discussie vermeden over in hoeverre de normen op het terrein van rekenen en taal objectiveerbaar zijn. Wij zouden graag zien dat zo snel mogelijk de wetgeving hierover deze kant op komt.

Jan Jacob van Dijk

Ik ben enigszins verrast dat de VVD het onderwerp "kwaliteit van het onderwijs" in het schriftelijk verslag ter discussie stelde. Werd ik nog door mevrouw Dezentjé uitgemakkt voor een "kwaliteitsrelativist" tijdens het debat in het kader van het rapport van de commissie-Dijsselbloem, nu ben ik blij dat zij in ieder geval de vraag heeft opgeworpen wat precies wordt verstaan onder kwaliteit van het onderwijs. Is de kwaliteit van onderwijs alleen maar beperkt tot rekenen en taal, of mag de opdracht van een school ook breder worden gezien? Volgens ons is de opdracht van het onderwijs substantieel breder. Rekenen en taal zijn een belangrijk element, maar er zijn nog veel meer andere taken die ook door het onderwijs moeten worden gegeven en waar onzes inziens ook meer aandacht aan mag worden besteed. Nu komen wij alleen op een dilemma. Stel dat een bepaalde school in de gaten heeft dat hij op het terrein van rekenen en taal net wel of net niet goed zit. Een school, met name een in het primair onderwijs, weet dat hij daar hard op kan worden afgerekend en kiest er daarom voor om alle lestijd aan rekenen en taal te besteden. Daarmee laat de school alle andere elementen liggen. Is dat een gewenst effect van de wetgeving? Wij zetten daar een aantal vraagtekens bij. Wat zal het effect zijn van hetgeen naar voren wordt gebracht? Het kabinet stelt dat de onderwijsinspectie ook op de andere elementen let, maar wij willen graag meer weten over de wijze waarop een en ander gebeurt.

Een ander element is dat scholen worden vergeleken met andere scholen. Daarmee wordt ervoor gezorgd dat niet iedere school die bijvoorbeeld een grote populatie achterstandsl leerlingen heeft, wordt afgerekend op zijn uiteindelijke resultaten in vergelijking met een school die totaal geen achterstandsl leerlingen heeft. Op basis van welke gegevens komt het kabinet precies tot de vergelijkbaarheid tussen de ene en de andere school, zodat het ervoor zorgt dat er voldoende recht wordt gedaan aan de onderlinge vergelijkbaarheid? Het is een lastig vraagstuk om dat op een goede manier handen en voeten te geven.

Mevrouw **Dezentjé Hamming-Bluemink** (VVD): Wij hebben het wel vaker hierover had. De VVD is groot voorstander van het meten van toegevoegde waarde van een school. Daarbij wordt niet zozeer gelet op de gemiddelde Cito-score. In eerdere debatten hebben wij gesproken over het doen van een begin- en een eindtoets. Daarmee doe je recht aan een school die in een achterstandswijk zit en die een lager aantal geslaagden heeft voor een Cito-toets, maar die een veel betere leerwinst heeft dan bijvoorbeeld een superschool in Wassenaar met hogere Cito-scores. Tot nu toe is het CDA niet met mij meegegaan om het op die manier te meten. Als ik de heer Jan Jacob van Dijk goed begrijp, zou daar wel degelijk behoefte aan bestaan.

De heer **Jan Jacob van Dijk** (CDA): Volgens mij voeren wij dit debat voor de zevende of achtste keer. Voor de zevende of de achtste keer probeer ik u duidelijk te maken dat er geen enkel wetenschappelijk bewijs is – dat heeft u ook nog niet kunnen aanleveren – waaruit blijkt dat er een betrouwbare begintoets voor leerlingen van vier, vijf of zes jaar kan plaatsvinden. Tevens zegt dit helemaal niets over de kwaliteit van het onderwijs, omdat er ook behoorlijk wat in- en uitstroom zal plaatsvinden. De ontwikkeling van het kind is misschien

het enige waarover iets kan worden gezegd. Zelfs daarbij kunnen vraagtekens worden geplaatst. Een begintoets is geen objectiveerbaar gegeven op grond waarvan je de toegevoegde waarde van een school zou kunnen meten. Wij hadden deze toets allang ingevoerd als dat wel het geval zou zijn geweest.

Mevrouw **Dezentjé Hamming-Bluemink** (VVD): Volgens mij is het vrij simpel. Als een marathonloper een marathon loopt, moet de begin- en eindtijd worden vastgelegd, omdat je anders nog niets weet. Ik stel vast dat de heer Jan Jacob van Dijk enigszins retorische vragen stelt, zoals hoe dit zal worden gedaan. Kennelijk weet hij het antwoord daarop ook niet, maar wil hij ook niet met mij meegaan. Eigenlijk moet het alle kans krijgen om juist de scholen op hun kwaliteit af te meten. Je zult het nooit weten als je geen begintoets afneemt.

De heer **Jan Jacob van Dijk** (CDA): Het is wel typerend voor de VVD dat het debat over kwaliteit van het onderwijs op dit moment wordt versimpeld tot een marathonloper. Er zijn veel meer elementen naar voren gebracht. Wat willen wij precies: op welke elementen kunnen wij de kwaliteit meten? Daarvoor zijn de leerstandaarden ontwikkeld. De discussie ging ook over de vraag: wat verstaan wij precies onder kwaliteit? Horen daar niet meer elementen bij? Het derde element dat ik naar voren breng, is de onderlinge vergelijkbaarheid. Het enige waarmee mevrouw Dezentjé komt, is de begintoets. Zou zij meedoen aan een marathon waarbij niet zeker is of de stopwatch het wel goed doet? Is de nulmeting wel goed? Dan weet je niet of je er drie uur – dat zou erg snel zijn – acht uur of twaalf uur over doet. Een begintoets is mooi, maar als die niet valide is, zegt het helemaal niets en hebben wij er helemaal niks aan.

De **voorzitter**: Ik stel voor dat de heer Van Dijk zijn sportvergelijking verlaat en teruggaat naar het onderwerp.

De heer **Jan Jacob van Dijk** (CDA): Dat is jammer.

Voorzitter. Ik kom bij het tweede onderdeel, de aanwijzing in een aantal beperkte gevallen. De staatssecretarissen hebben een limitatieve lijst opgenomen van gevallen waarin een aanwijzing mag worden gegeven. Het gaat daarbij om bestuurlijk of financieel wanbeheer. De heer Depla heeft "het klimaat in de school" al naar voren gebracht. Wij hebben er behoefte aan dat de staatssecretarissen daarover wat meer informatie geven: wat valt er wel en niet onder? Voor de wetsgeschiedenis is het van groot belang om dit duidelijk te maken, zodat er later geen discussies over ontstaan.

Een tweede punt bij het element van de aanwijzing – dit geldt ook voor het opleggen van een bekostigings-sanctie in verband met de kwaliteit van het onderwijs – is de rol van de inspectie. Als ik vorige week in het debat over As Siddieq één ding heb geleerd, is het dat wij gezegend mogen zijn met een goede, onafhankelijke onderwijsinspectie. Op basis van een rapport van die inspectie kunnen wij tot goede conclusies komen, die wij wellicht niet altijd leuk vinden maar die ons wel nopen om iets te doen. Om die reden wil ik er geen onduidelijkheid over laten bestaan dat er alleen een sanctie kan worden getroffen, hetzij een aanwijzing, hetzij een bekostigings-sanctie, als de onderwijsinspectie een rapport heeft opgesteld waarin zij komt tot de aanbeve-

Jan Jacob van Dijk

ling voor sanctionering. Op dit goed te borgen heb ik mede namens de heer Depla en de heer Anker een amendement ingediend.

In het hoofdstukje over de aanwijzing hebben de staatssecretarissen op vragen van ons geantwoord, er weinig behoefte aan te hebben om heel concreet aan te geven welke instrumenten zij willen gaan gebruiken op het terrein van de aanwijzing. Welke instrumenten zouden er precies onder kunnen vallen? Wel geven zij duidelijk aan geen belangstelling te hebben voor het naar voren brengen van de figuur van de bewindvoerder. Dat steunen wij, maar ik ben nieuwsgierig naar de instrumenten waaraan de staatssecretarissen wel denken. Ik kan mij voorstellen dat zij dit niet limitatief in het wetsvoorstel willen opnemen, maar in dit debat kunnen zij daar enig licht op werpen: wij denken hieraan of daaraan.

De strikte interne scheiding tussen bestuur en toezicht is belangrijk. Wij zijn blij met het voorstel voor de keuzevrijheid: schoolbesturen mogen zelf kiezen tussen het one-tier- en het two-tiermodel. Het is goed dat dit overeind blijft. Dit brengt ons wel bij twee vragen.

Enkele besturenorganisaties hebben aandacht gevraagd voor de kleine schoolverenigingen: op welke manier moet dat worden geregeld? Het gaat daarbij vaak om eenpitters, een vereniging met een bestuur. Hoe kan dit goed worden geregeld?

Vorige week hebben wij in een algemeen overleg een discussie gevoerd over de positie van het openbaar onderwijs. Ik borduur even voort op de strikte interne scheiding tussen bestuur en toezicht. Daarover is een rapport verschenen van de commissie-Zoontjes, waarin nogal wat vraagtekens werden geplaatst, namelijk of dit bij verschillende constructies nog wel op een goede manier kon plaatsvinden. Met name werd aangegeven dat dit goed zou kunnen werken bij een openbare rechtspersoon en dat het ook goed zou kunnen werken bij een stichting. Maar bij andere vormen waren er toch wel wat knelpunten. Door de heer Van der Vlies werd toen naar voren gebracht dat hij van mening was dat om die reden dit onderdeel er dan maar uit zou moeten worden gelaten. Zo ver wil ik absoluut niet gaan, maar wellicht kan de staatssecretaris, na er een week over te hebben nagedacht, met nieuwe informatie komen over de vraag hoe dit volgens haar op een goede en zorgvuldige manier zou kunnen worden geregeld.

De heer Depla heeft al het een en ander gezegd over de samenstelling van de raden van toezicht. In ons verslag hebben wij daarvoor aandacht gevraagd en geïnformeerd waarom de staatssecretaris niet, net als in andere sectoren, het voordrachtsrecht voor de raden van toezicht heeft toegekend voor wat betreft de ouders. Wij kregen daarop een toch wel teleurstellend antwoord; laat ik het voorzichtig formuleren. De staatssecretaris zei namelijk dat zij bang was dat die geleding dan te veel zou letten op alleen de belangen van de ouders. Dat antwoord deed volgens ons niet helemaal recht aan de huidige stand van de moderne discussie over dit soort onderwerpen. Wij steunen het amendement van de leden Depla en Anker inzake het voordrachtsrecht voor de medezeggenschapsraden.

Tot slot merk ik op dat in dit wetsvoorstel de delegatie wordt geïntroduceerd, evenals het college van bestuur en de raden van toezicht. Kan de staatssecretaris aangeven of dit gevolgen heeft voor bijvoorbeeld de werkgeversrol? Hoe kijkt zij daar precies tegenaan?

Voorzitter. Ik rond af. Dit wetsvoorstel is wat ons betreft een belangrijk wetsvoorstel, zeker gelet op de discussie over de vraag hoe wij ervoor kunnen zorgen dat de kwaliteit van het Nederlandse onderwijs op een hoog niveau terecht komt. Dit wetsvoorstel biedt de overheid de mogelijkheid om op een zorgvuldige wijze in te grijpen, als daaraan onvoldoende recht wordt gedaan door onderwijsinstellingen. Die zorgvuldigheid wordt volgens ons gerealiseerd, mede door de onafhankelijke rol van de onderwijsinspectie. Vandaar het desbetreffende amendement. Wij hopen eerlijk gezegd dat wij dit wetsvoorstel nooit nodig zullen hebben, maar als het uiteindelijk toch moet, dan moeten wij wel zorgvuldige wetgeving hebben. Wij denken dat daaraan recht wordt gedaan met dit wetsvoorstel.

□

De heer **Van der Vlies** (SGP): Voorzitter. In Engeland werd in 1862, een tijdje geleden dus, een onderwijsregeling ingevoerd waarin de betaling naar resultaat centraal stond. De regeling verbond de betaling van leraren aan de prestaties van hun leerlingen op het gebied van lezen, rekenen en schrijven. Inspecteurs moesten de resultaten van leerlingen in zes categorieën plaatsen. In verhouding tot de prestaties kregen leraren een evenredige toeslag op het loon. De onderminister die deze regeling invoerde, was overigens een leerling van de econoom die de onzichtbare hand van de markt tot een begrip maakte.

Het wetsvoorstel dat vandaag ter bespreking voorligt, roept associaties op met deze Engelse situatie. Belangrijk onderdeel van dit voorstel is namelijk de koppeling van de bekostiging aan de opbrengsten voor rekenen en taal. Het is een wezenlijke vraag, in hoeverre deze systematiek een onzichtbare hand in beweging brengt in het handelen van schoolbestuurders. Naast aanvullende bestuurlijke maatregelen regelt dit wetsvoorstel overigens ook een aanwijzingsbevoegdheid voor de minister. In het licht van de grondwettelijke onderwijsvrijheid heeft de staatssecretaris vorige week terecht opgemerkt dat wij nu voor een historische stap staan. Zulke stappen moeten wij durven zetten, maar alleen als zij de bloei van het onderwijs bevorderen in plaats van deze te remmen.

Voorzitter. Goed onderwijs is meer dan rekenen en taal. Onderwijs is het proces waar in de meest brede zin cultuur wordt overgedragen. De school is een instituut waarin leerlingen worden voorbereid om op verantwoorde wijze in de cultuur te staan zoals die zich op dit moment voordoet. Daarvoor zijn allerlei vormen van kennis onmisbaar. Zo is basaal inzicht in het economische systeem en een gezond besef van geschiedenis en maatschappij nodig om als burger in de maatschappij te kunnen staan. Ook rekenen en taal kunnen bij een goede cultuuroverdracht uiteraard niet ontbreken. Al die onderdelen vormen één samenhangend cultuurproces, waarvan de opbrengst moeilijk in minimumresultaten te vangen is. Mijn fractie heeft over deze benadering van het onderwijs vragen gesteld, maar heeft eigenlijk geen antwoord ontvangen. Kijk maar naar pagina 12 en 13 van de nota naar aanleiding van het verslag. Er wordt toch geen antwoord gegeven. Graag ontvangen wij die antwoorden bij dezen alsnog.

De staatssecretaris schreef vorige week in de Volkskrant dat taal en rekenen het hart van het huidige

Van der Vlies

onderwijsbeleid vormen. Dat klinkt op het eerste gezicht mooi. Voor deze vakken was namelijk dringend meer aandacht nodig. Mijn fractie erkent dat voluit. Deze herwaardering mag echter niet leiden tot verabsolutering, zeker niet als dat direct tot forse wetgeving leidt. Een eenzijdige keuze voor een bepaald aspect van het curriculum, hoe belangrijk dat aspect ook moge zijn, is niet wenselijk en zelfs niet goed mogelijk. Onderwijs is namelijk een ondeelbaar proces. Wie stelt dat andere onderdelen ook waardevol zijn, maar dat rekenen en taal bekostigingsvoorwaarden zijn, heeft de kern van het onderwijs gemist, dunkt mij. De school wordt dan in feite een instituut voor rekenen en taal, waarbij de rest bonus is. Welke visie heeft de regering in dezen precies?

In het debat over zeer zwakke scholen vindt momenteel een zorgwekkende verenging van de onderwijsvisie plaats. Bij het vraagstuk van zeer zwakke scholen komt de vraag naar de goede school nauwelijks aan bod. Er vindt zo een vernauwing plaats tot een kloppacht op rekenen en taal. Natuurlijk zijn rekenen en taal belangrijk, maar je kunt er een school in zijn geheel niet aan ophangen. De kop boven de kolom van hoogleraar Onderwijsrecht Dick Mentink drukt dat treffend uit: "over het raadsel van een zeer zwakke school met deugdelijk onderwijs".

De heer **Depla** (PvdA): Wat vindt u van het toezichtkader van de inspectie dat wij hier ook regelmatig bespreken? Vindt u dat ook te eenzijdig gericht op taal en rekenen?

De heer **Van der Vlies** (SGP): Nee. Die wet heb ik mee behandeld en ik herinner mij heel goed hoe daarover gesproken is. Daarbij ging het over het totale pakket. Er was echter aanleiding, vanwege zich aftekenende defecten en dilemma's, om aan rekenen en taal een plusje toe te kennen. Dat plusje heb ik gesteund, maar laten wij daar niet in doorslaan, niet verabsoluteren.

De heer **Depla** (PvdA): In het wetsvoorstel is alleen geregeld dat als het inspectietoezichtkader, wat in uw ogen wel breed genoeg is en voldoet, een school zeer zwak maakt, dat dan pas de volgende stap wordt gezet, namelijk taal en rekenen. Dus overdrijft u nu niet een beetje dat er alleen nog maar naar taal en rekenen wordt gekeken? Er wordt immers breed gekeken, maar op het moment dat de stap daarna gezet wordt – een zeer zwakke school niet alleen zwak noemen en zeggen dat er iets moet gebeuren, maar als dat niet helpt, ook bekostigingsmaatregelen nemen – dan proberen wij het te objectiveren en daar taal en rekenen van te maken. Overdrijft u niet een beetje door het uit zijn verband te rukken?

De heer **Van der Vlies** (SGP): Ik hoop van niet en ik denk van niet. Het objectiveren van een complexe werkelijkheid, want daar zoek je naar, en het ophangen daarvan aan alleen rekenen en taal, om aan de hand daarvan doorslaggevende daden te kunnen stellen, kan leiden tot een vernauwing van de beoordeling en dus een onderwaardering van wat er in zo'n sfeer of klimaat gebeurt. Daar duidt ook de kop van het artikel van de heer Mentink op.

De heer **Depla** (PvdA): Dat artikel ken ik niet, maar hij heeft heel mooie artikelen geschreven. De kern is echter dat u zegt: omdat wij dit wetsvoorstel hebben en omdat

ik vind dat het te eenzijdig en te eng is, blijf ik met het toezichtkader van de inspectie zitten, dat wel breed is. Wanneer een school echter zeer zwak wordt beoordeeld en ondanks alle inspanningen niet verbetert, accepteert u dat de kinderen die op die school zitten slecht onderwijs blijven krijgen.

De heer **Van der Vlies** (SGP): Dat zou ik pas accepteren, als ik vervolgens mijn handen ervan aftrek en overga tot de orde van de dag. En dat hebt u mij niet horen zeggen.

De heer **Jan Jacob van Dijk** (CDA): Een van de elementen die door de heer Mentink naar voren wordt gebracht, is dat kwaliteit niet verenigbaar is met het begrip deugdelijkheid. Volgens hem moet je dat niet met elkaar verwarren. Wat vindt u van de redenering zoals die met name door de Onderwijsraad naar voren is gebracht? Daarin wordt nadrukkelijk wel gesteld dat je kwaliteitseisen, ook aan het onderwijs, een deugdelijkheidsvereiste kunt noemen, mits helder is wat daar precies onder verstaan wordt en mits dat in wetgeving is opgenomen. Dat laatste wordt nu gedaan. Wat is dan uw oordeel?

De heer **Van der Vlies** (SGP): Over de Onderwijsraad kom ik overigens nog te spreken. Maar mijn oordeel is ruwweg dat een school heel goed kan zijn in taal en rekenen en toch niet deugt, alsook omgekeerd. Nu formuleer ik het heel zwart-wit. Daar moeten wij oog voor hebben.

De heer **Jan Jacob van Dijk** (CDA): Ja, maar dat sluit ook wel voor een deel aan bij mijn vraag wat precies de kwaliteit is en of dat alleen bepaald wordt op basis van rekenen en taal. U stelt hier echter "niet deugen". Daarmee komen wij terecht bij de deugdelijkheidsvereisten. Daarover zegt de Onderwijsraad: op basis van de kwaliteit van het onderwijs kunnen wij dat toch wel zien als een deugdelijkheidsvereiste. Hoe kijkt u daar tegenaan?

De heer **Van der Vlies** (SGP): Ik heb het als volgt begrepen. Er wordt natuurlijk naar een systematiek gezocht om tot een correctie te komen voor een zeer zwakke school, maar dat je wel oog moet houden voor wat wij met het begrip kwaliteit bedoelen en wat de Grondwet met het begrip deugdelijkheid tot uitdrukking heeft gebracht. Het een is wel een deelverzameling van het ander, maar het omgekeerde geldt niet.

De heer **Jan Jacob van Dijk** (CDA): Dit wordt mij te wiskundig. In essentie is de vraag: deelt u de mening dat onder bepaalde omstandigheden de kwaliteitsvereisten van onderwijs ook als een deugdelijkheidsvereiste gezien mogen worden?

De heer **Van der Vlies** (SGP): Jazeker, op zichzelf wel. De vraag is vervolgens echter: hoe meet je dat, hoe stel je dat vast en hoe duurzaam is het effect, alsook wat legitimeert je tot een correctie, een ingrijpen?

De heer **Jan Jacob van Dijk** (CDA): Maar dan zou in ieder geval de titel van dat artikel van de heer Mentink wat dat betreft geen recht doen, en wel dat deugdelijk onderwijs ook tot slechte kwaliteit kan leiden. Het kan dus heel goed zijn dat, wanneer je de redenering volgt

Van der Vlies

van de Onderwijsraad, kwalitatief goed onderwijs onderdeel uitmaakt van het begrip deugdelijkheid. In dat geval klopt de redenering van de heer Mentink niet meer.

De heer **Van der Vlies** (SGP): Omdat u die nu omdraait. Daar moet u even over nadenken. U draait die nu om! Hij stelt aan de orde het raadsel van een zeer zwakke school. Dat is gemeten en vastgesteld aan de hand van verificerbare, geobjectiveerde criteria. Ook is vastgesteld dat die school deugdelijk onderwijs kan geven in de vormende elementen in de sociale sfeer.

De heer **Jan Jacob van Dijk** (CDA): Dat zou kunnen. De Onderwijsraad stelt: als het gaat over deugdelijkheid, kan het niet zo zijn dat er op dat moment kwalitatief slecht onderwijs wordt gegeven. Ik stel dat ook. Dat maakt namelijk ook onderdeel uit van de elementen zoals die door de Onderwijsraad naar voren worden gebracht. Ik doel op de opmerking: kwalitatief goed onderwijs is ook een deugdelijkheidseis.

Voorzitter: Verbeet

De heer **Van der Vlies** (SGP): En daarom noemt de heer Mentink het een raadsel.

De heer **Jan Jacob van Dijk** (CDA): Ik niet meer.

De heer **Van der Vlies** (SGP): Ik citeerde hem ook alleen maar.

Voorzitter. Ik ga nog even door over zijn column. Een school kan kennelijk deugdelijk zijn in de zin van de Grondwet, maar zeer zwak volgens het kader van de inspectie. Zou de staatssecretaris willen reageren op titel en inhoud van het betreffende artikel?

De Grondwet kent de overheid een beperkte bevoegdheid toe als het gaat om de kwaliteit van het onderwijs. Er gelden slechts deugdelijkheidseisen ten aanzien van kaders en proceskenmerken. Dan gaat het bijvoorbeeld om beroepseisen, schooltijden en kerndoelen. Het moeten bovenal objectiveerbare criteria zijn. De inzet van de regering in het wetsvoorstel dat voorligt, voldoet hier wat ons betreft nog niet in alle opzichten aan, althans, wij zijn er nog niet mee klaar.

Het door haar ter rechtvaardiging genoemde rijtje, bestaande eisen van burgerschap, kerndoelen en onderwijstijd, is al niet gelukkig. Van burgerschap kan men zich namelijk afvragen of er niet al een sterk ideologische component in zit. Maar het voorstel voor minimumresultaten haalt de eisen in ieder geval niet. Daardoor wordt immers concreet vulling en inhoud van een kerndoel verplicht. De inhoudelijke verantwoordelijkheid die de regering zich toe-eigent, is nieuw in de geschiedenis van dit artikel en strijdt tegelijk met het karakter van de bepaling als sociaal grondrecht; zie de column van de heer Mentink, en elders ook van Zoontjes en Vermeulen, toch bekende personen die zich hierover hebben uitgedrukt. Verschillende hoogleraren én de Raad van State wijzen hierop. Hoe weegt de regering deze fundamentele kritieken?

Prangende vraag als het gaat om minimumresultaten is: waarom heeft de regering de afgelopen decennia deze stap nooit gezet? Als het kennelijk een noodzakelijk middel is, hebben voorgaande regeringen dan hun zorg voor het onderwijs verwaarloosd? De SGP-fractie kan dit niet geloven. Het is ook opvallend dat regering en

parlement er nog recent stellig van overtuigd waren dat de inhoud van dit wetsvoorstel ten aanzien van de leerresultaten ontoelaatbaar is. Bij de totstandkoming van de Wet op het onderwijstoezicht (WOT) in 2001 werd gesteld: "uitbreiding van het systeem van deugdelijkheidseisen is niet het geëigende instrument om de gewenste hoogwaardige kwaliteit af te dwingen." Waarom veegt de regering deze teksten zo gemakkelijk van tafel? Ik zeg niet dat dit niet de eindconclusie kan zijn, maar doel op het gemak waarmee. Ik daag de bewindslieden uit om het hunne bij te dragen ter onderbouwing van een en ander.

Het is verbazingwekkend dat er zo weinig discussie is ontstaan over de verantwoordelijkheid die aan de overheid toekomt als het gaat om het onderwijs. In deze wet wordt de invulling van de vrijheid van onderwijs voor alle scholen namelijk – ik redeneer dan in ultieme fase: als er ingegrepen wordt – op subtiele wijze veranderd. Wat is de opvatting van de regering over de suggestie van hoogleraar Mentink om pas over dit wetsvoorstel te besluiten nadat er een evaluatie en bezinning is geweest over de wenselijke omvang van de inspectietaak, namelijk bij de herziening van de WOT dit najaar? Laten wij de inspectietaak integraal bespreken en niet nu alvast een voorschot nemen, zo is zijn suggestie. Dat klemt temeer nu het wetsvoorstel duidelijk afwijkt van de bedoeling van de huidige WOT. Graag een reactie op dit punt.

De systematiek waarmee leeropbrengsten worden gemeten, kent een inherente zwakte, die dus niet te ondervangen is. Het gaat immers om het op formule zetten van menselijk gedrag, gedrag van leerlingen uit allerlei maatschappelijke contexten. Dat is uiterst moeilijk, zo niet onmogelijk, zelfs ten principale onmogelijk. De overtuiging dat meten op dit gebied weten is, lijkt van een behoorlijke dosis naïviteit te getuigen. Onder andere de Raad van State stelt daarom dat het niet mogelijk is een werkbare methode te ontwikkelen om objectieve normen vast te stellen (Raad van State, pag. 5). In de evaluatie van de WOT uit 2007 werd dat ook met zoveel woorden bevestigd (noot 4 ter plekke). Ook de VO-raad stelt zich niet helemaal in inspectiemethoden te herkennen. Hoe gaat de regering hiermee om?

Het is noodzakelijk om preciezer op de meet-systematiek in te gaan. De regering rechtvaardigt het gebruik ervan voornamelijk door te stellen dat correctiefactoren gebruikt worden voor achterstanden. Die factoren zijn nog niet volmaakt maar worden steeds beter. Er is natuurlijk sprake van vooruitgang. Maar juist de verwachting van vooruitgang lijkt te worden gelogenstraft. Ik herinner aan de invulling van de gewichtenregeling. In tegenstelling tot het huidige criterium van opleidingsniveau van ouders ging men bij die regeling vrij recent nog uit van etniciteit als toetssteen. Er was bij de aanpassing van de regeling geen sprake van verbetering, maar van een heel nieuw inzicht. Wat betekent dit volgens de regering voor de waarde van correctiefactoren?

Wie de verschillende oorzaken voor sociale achterstanden verder op zich laat inwerken, ziet snel de relativiteit van correctiefactoren in. In het wetsvoorstel staat het opleidingsniveau centraal, maar er moet natuurlijk veel meer genoemd worden. De heer Standaert, directeur binnen het Vlaams Ministerie van Onderwijs en Vorming, citeert in een artikel over dit onderwerp drie categorieën,

Van der Vlies

die weer in 50 sleutelindicatoren te verdelen zijn. De verleiding van het simplificeren heet dat. Ze variëren van armoede, kinderopvang, werkloosheid tot interesse van ouders. De heer Standaert laat zien dat die factoren subjectief gekleurd zijn. Bovendien noemt hij de veronderstelling dat een sluitend correctiemodel te ontwerpen is een vorm van wetenschappelijke overmoed. Dat is nogal wat. Het dwingen van een sociale werkelijkheid in een model noemt hij de verleiding van het simplificeren. Hoe ziet de regering dit knelpunt? Hoe gaat zij in ieder geval voorkomen dat een beperkte focus op opleidingsniveau maatstaf wordt?

Nu zou de opletende luisteraar zich kunnen afvragen wat het bezwaar tegen de minimumnormen is, nu het slechts voor een beperkt aantal scholen daadwerkelijk gevolg heeft. De belangrijkste problemen ontstaan daarom pas werkelijk bij de effecten voor alle scholen. Met het wetsvoorstel wordt namelijk duidelijk gemikt op een preventief effect op alle scholen, de zogeheten stok achter de deur. Op pagina 2, 6 en 13 van de nota wordt daarover gesproken. Welke gevolgen hebben kwaliteits-eisen voor rekenen en taal bijvoorbeeld voor de keuzes die scholen maken binnen het totale curriculum? Ontstaat risicomijdend gedrag? Hoe bestrijden we bovendien het gevaar van selectie van "nuttige" leerlingen? Mogen we voor een zo beperkt aantal zwakke scholen deze brede, negatieve effecten riskeren? De regering schrijft dat zij ook dat door de inspectie laat onderzoeken. Maar is dat een haalbare opdracht? Wordt het veld voor de inspectie niet erg groot?

Het wetsvoorstel om de minister een aanvullende aanwijzingsbevoegdheid te verlenen bij bestuurlijk wanbeheer heeft de SGP-fractie aan het denken gezet. Wat is precies de grondslag waarop deze bevoegdheid zou kunnen rusten, in ieder geval voor zover het gaat om het bijzonder onderwijs? Buiten de bekostigingsrelatie, die verbonden is aan de deugdelijkheidseisen, heeft de overheid namelijk geen bestuursrechtelijke relatie waaruit bevoegdheden kunnen ontstaan. Een directe bestuurlijke aanwijzing is een forse inbreuk op de organisatie van het bijzonder onderwijs volgens burgerlijk recht. De Staat kan zich wel als civiele partij in een procedure met een bijzondere school begeven. Dat is inmiddels ook al eens met succes gebeurd. Ik vraag de bewindslieden om een verheldering van de noodzaak en de juridische mogelijkheid van deze bevoegdheid.

Verder heeft mijn fractie nog vragen over de verplichte functiescheiding tussen bestuur en toezicht. We krijgen signalen dat deze scheiding vooral bij zeer kleine scholen voor problemen kan gaan zorgen. De belasting zou voor directeuren, die toch al schaars zijn, te veel worden. Er dreigt voor deze scholen meer overhoop gehaald te worden dan er nut van te verwachten valt. Hoe schat de regering deze situatie in? Welke mogelijkheden bestaan er voor tegemoetkoming?

Het laatste punt dat ik wil aansnijden moet natuurlijk altijd als eerste onder de aandacht worden gebracht. Wat is de noodzaak van het wetsvoorstel en welke onoverkomelijke problemen zijn er? Het komt mij voor dat het wetsvoorstel een oplossing zoekt voor een nauwelijks bestaand probleem. De regering erkent zelf dat eigenlijk alle zeer zwakke scholen al verbeteren door het intensievere toezichttraject van de inspectie. Zie daarvoor pagina 11. De doelstelling betreft slechts zeven promille in het primair onderwijs en acht promille in het voortgezet onderwijs. Dat is dus nog niet 1%. Bovendien

is in het geval van bestuurlijk wanbeheer een voor de Staat geslaagde civiele procedure bekend. Als van wanbeheer sprake is, dan wel als een sterk vermoeden in die richting wijst, moet die civiele procedure er ook kunnen zijn. Dat hebben we altijd gesteund. De gretigheid waarmee ook vorige week een aantal keren is gesteld dat nu eindelijk het verlossende middel bij wet beschikbaar komt, heeft bij ons enige bevreemding gewekt. In een situatie waarin een school zeer zwak is, moet als alternatief voor overheidsingrijpen nog meer nadruk worden gelegd op de rol van ouders. Het versterken van de civil society is geen overbodige luxe. De reflex om direct naar de Staat te kijken, mag wat ons betreft wat getemperd worden. Wanneer ouders werkelijk belang hechten aan het goed functioneren van de school, mag enerzijds verwacht worden dat zij de school zelf gaan aanspreken. In het uiterste geval kunnen zij zelfs hun mening kenbaar maken door de schoolkeuze te wijzigen: stemmen met de voeten. Anderzijds mag van de school verwacht worden dat zij ouders voorlicht wanneer er sprake is van kritische inspectierapporten en dat uitgelegd wordt hoe de resultaten gelezen moeten worden. Wij moeten meer verwachten van de kracht van die dialoog. In dit verband wil ik de laatste nota van wijziging wel begrijpen.

Het onderwijs staat onder maatschappelijke druk. In navolging van de Onderwijsraad constateert de regering dat burgers behoefte hebben aan inzicht in het functioneren van het onderwijs en de resultaten. Dat inzicht zou dan uit cijfers moeten komen. Het lijkt soms wel of de maatschappij in het onderwijs een soort zondebok zoekt. De overheid moet wat ons betreft zeer terughoudend zijn hierin mee te gaan, laat staan die houding te stimuleren. Het functioneren van onderwijs valt gezien het karakter maar beperkt in cijfers uit te drukken. Met naming and shaming moeten wij ons bijvoorbeeld niet in willen laten. Dit werd laatst nog geopperd bij het overleg over schooluitval. Dat komt de sfeer in en de status van het onderwijs niet ten goede. Het zou een uiterste remedie kunnen zijn en het zijn niet de minste indicatoren die wij op de doelstellingen van het actieplan LeerKracht zetten.

Mijn fractie staat zeer kritisch tegenover de toegevoegde waarde van het wetsvoorstel. Wij begrijpen de zorg over de wijze van aanpakken en het dwingend corrigeren van de zeer zwakke scholen, maar wij voorzien dat dit ook via al bestaande wetgeving zou kunnen. Misschien gaat dit moeilijker en misschien dat de heer Jan Jacob van Dijk een punt heeft als hij zegt dat de timing van het geheel nergens vastligt. Dat zijn andere zaken dan in dit wetsvoorstel worden geregeld. Die gaan wat ons betreft ver en vragen daarom om verantwoording. Daarna zullen wij onze mind opmaken.

□

De heer **Jasper van Dijk** (SP): Voorzitter. Knap werk, zeg ik over dit wetsvoorstel afkomstig van een regering die graag wil vasthouden aan artikel 23. Dit wetsvoorstel is historisch omdat er voor het eerst minimumeisen aan de kwaliteit van het onderwijs worden verbonden. Tot op heden moest de regering het doen met een beperkter kader: de eisen van deugdelijkheid, zoals het hebben van bevoegde leraren of een schoolplan. Als een school jarenlang slechte kwaliteit leverde, kon de regering feitelijk niet zo veel doen. Dit wetsvoorstel beoogt daar een eind aan te maken. De regering stelt strengere eisen

Jasper van Dijk

aan scholen zonder artikel 23 en de vrijheid van onderwijs aan te tasten. Ik had het waarschijnlijk anders gedaan, maar de werkwijze is zonder meer prudent te noemen.

Niet voor niets is vooral het bijzonder onderwijs bijzonder kritisch over deze wet. Deze scholen zien het als een onwenselijke aantasting van de vrijheid van onderwijs. Wie weet komt er nog een rechtszaak uit voort. Dat kan allemaal, maar de samenleving geeft nu, terecht, een ander signaal. Voortdurende berichten over slechte scholen, over dalende kwaliteit accepteert men niet langer. Met deze wet krijgt de regering een instrument in handen om daar wat aan te doen. Het gaat om vier veranderingen: minimumeisen als bekostigingsvoorwaarde, een aanwijzingsmogelijkheid bij bestuurlijk wanbeheer, een verplichte functiescheiding van bestuur en toezicht en sectorcodes voor goed bestuur. Over de minimumeisen zijn veel zorgen en vragen van diverse scholen. Het is wel mogelijk om meetbare en vergelijkbare kwaliteitseisen op te stellen. Worden scholen niet tot productiewerk gereduceerd? Leiden de minimumeisen daarmee tot cijferfetisjisme? Kan het leiden tot strategisch gedrag van scholen? Wordt het bijvoorbeeld aantrekkelijk voor een school om de betere leerlingen toe te laten en de minder goede te weigeren? Hoe gaat het kabinet deze selectie aan de poort voorkomen? Hoe zit het met de bureaucratie die mogelijk ontstaat?

Er is een brief van het Nova College in Amsterdam. De directeur, de heer Hanson, stelt voor om de eisen aan het voortgezet onderwijs gelijk te stellen aan de eisen die nu al worden voorgesteld in het primair onderwijs. Het gaat dan bijvoorbeeld om de uitzonderingen die worden gemaakt voor leerlingen die korter dan vier jaar in Nederland blijven. Dat staat wel bij het primair onderwijs; die leerlingen worden niet meegenomen bij de minimumeisen. Bij het voortgezet onderwijs worden zij echter wel meegenomen. Heeft deze heer een punt? Wij hebben begrepen dat de eisen kunnen worden bijgesteld. Dat lijkt mij heel belangrijk, omdat het natuurlijk tot lastige situaties kan leiden als je ze in beton giet en het blijkt niet goed te gaan.

Dit wetsvoorstel geeft feitelijk de mogelijkheid om een slechte school te sluiten als niet aan de eisen wordt voldaan. Dat geldt letterlijk voor de openbare scholen. Bij bijzondere scholen kan alleen de subsidie worden stopgezet. Het kabinet heeft nog een tussenstap voorgesteld; dat is de aanwijzingsbevoegdheid bij bestuurlijk wanbeheer. Dat betekent dat een of meer bestuurders kunnen worden vervangen. Maar hoe gaat dat precies in zijn werk? Volgens de memorie van toelichting is het niet de minister, maar het schoolbestuur zelf dat een vervanger aanstelt. Dat vind ik een vreemde figuur. Het oude bestuur moet immers opstappen vanwege wanbeleid. In mijn ogen moet de minister zelf een vervanger kunnen aanstellen. Daarover heb ik ook een amendement ingediend.

Wij komen hierbij ook bij de reeds besproken mogelijkheid om een bewindvoerder aan te stellen. De Onderwijsraad heeft daar deze week nogmaals op aangedrongen. Het kabinet is geen voorstander, maar de Onderwijsraad noemt de voordelen: de benoeming gebeurt via de rechter en het vloeit voort uit artikel 23, lid 2. Het is een ultieme aanvulling op andere instrumenten, zoals bijstand door een extern deskundige of extra budget. De meerwaarde is dat bewindvoering ook mogelijk wordt bij ernstig tekortschietende kwaliteit. Ik

heb van de heer Depla begrepen dat de PvdA er graag nog naar kijkt, dus wie weet komen wij tot zaken.

Daarnaast is er nog een mogelijkheid om scholen te helpen als het fout dreigt te gaan. De Algemene Onderwijsbond heeft voorgesteld om een zogenaamd reddingsteam van leraren aan te stellen, voordat wordt overgegaan tot sluiting of het geven van een aanwijzing. Graag hoor ik een reactie.

Bestuur en toezicht moeten in dit wetsvoorstel worden gescheiden. Dat is in lijn met de door het kabinet voorgestane autonomie en de horizontale verantwoordelijkheid binnen het onderwijs. Scholen krijgen veel vrijheid om dit vorm te geven, maar toch zijn er zorgen over de manier waarop kleine scholen dit moeten doen. Hoe moeten zij dit bolwerken, als het om een klein bestuur gaat? Leidt dit niet tot een fusieprikkel en verdere bestuurlijke schaalvergroting? Mijn fractie vindt dat wij daar juist vanaf moeten. In mijn ogen geldt dat de overheid verantwoordelijk is voor het onderwijs. De overheid is in deze ook de enige echte raad van toezicht. Vandaar dat ik deze ontwikkeling als een onwenselijke stap beschouw die het onderwijs verder op afstand zet. Wie bewaakt de raad van toezicht? Wat zijn de sancties bij een falende raad van toezicht? De klachtencommissie heeft geen sanctiemogelijkheden, staat in de nota naar aanleiding van het verslag.

Ook de verplichte sectorcodes zijn in lijn met de autonomie van scholen. Zij gaan uit van zelfregulering, terwijl hierover nu juist veel zorgen zijn in de publieke sector. Publieke bestuurders bijvoorbeeld die zichzelf verrijken. Hierover zijn vragen gekomen, onder anderen van de Algemene Onderwijsbond. Samen met de Algemene Onderwijsbond vraag ik waarom er in de codes niet meer en preciezer iets is opgenomen over salarissen, over bezoldiging. Is het mogelijk dat sociale partners worden betrokken bij de totstandkoming van die code? Wat zijn nu de sancties als zo'n code niet wordt nageleefd? Het lijkt mij logisch dat die codes – omdat zij gaan over beleid binnen de school – altijd worden vastgesteld door de minister. Op dat punt moet er dus geen kanbepaling zijn maar een zogenaamde moetbepaling. Vandaar mijn amendement: de minister legt de code vast in een algemene maatregel van bestuur en overlegt daarover met de sociale partners. Graag hoor ik de reactie van de staatssecretaris. Is zij het ermee eens dat sociale partners een rol moeten spelen bij deze codes?

Er is nog een ander bericht van de AOb over de topsalarissen in onderwijsland. Kan de staatssecretaris reageren op hun brief van gisteren, waarin zij heldere wetgeving eisen rond de salarissen van bestuurders? Dat valt ook onder goed bestuur. Graag een reactie op het punt dat sommige bestuursleden constructies bedenken waarmee zij de cao ontlopen. Is de staatssecretaris het ermee eens dat iedereen die in het onderwijs werkt, een deugdelijke arbeidsovereenkomst moet hebben? Is zij het er ook mee eens dat zij niet via aparte constructies moeten worden aangesteld? Het zou mooi zijn als dit wettelijk wordt geregeld. Wij hebben eerder een discussie gevoerd met de staatssecretaris voor voortgezet onderwijs over de vraag of iedereen die voor een school werkt, onder de cao moet vallen of niet. Graag helderheid daarover.

Mijn conclusie is dat dit wetsvoorstel twee gezichten heeft. Aan de ene kant komen er meer mogelijkheden om in te grijpen op slechte scholen. Dat is goed, want

Jasper van Dijk

slecht onderwijs is onaanvaardbaar. Aan de andere kant wordt de autonomie van scholen verder bestendig met een verplichte functiescheiding en sectorcodes. Alles afwegende vindt de SP-fractie de extra mogelijkheden om in te grijpen zeer belangrijk. Er is ook een fundamentele discussie over de verantwoordelijkheid voor het onderwijs; van wie is de school. Schoolbesturen blijven met deze wet nog altijd zeer machtig als het gaat om salarissen, de bevoegdheid van leraren, de keuze van de lesmethode of de besteding van het budget. Die discussie zal vandaag niet voor het laatst gevoerd worden.

De heer **Jan Jacob van Dijk** (CDA): Nu u zich zo mooi tot spreekbuis van de AOB hebt gemaakt, zou ik toch ook uw eigen mening even willen vragen en deze willen afzetten tegen de mening die wij vorige week hebben gehoord. Vorige week heeft namelijk uw collega-Kamerlid, Manja Smits, aangegeven dat zij tegen dit wetsvoorstel is. Mag ik uit de woorden die u nu hebt gesproken, begrijpen dat u onder bepaalde omstandigheden wel voorstander van dit wetsvoorstel bent?

De heer **Jasper van Dijk** (SP): Ik heb net aangegeven dat wij kritiek hebben op delen van dit wetsvoorstel, maar er staan beslist ook positieve punten in. Dit wetsvoorstel heeft twee gezichten. Ik vind het fijn dat u nog een keer zegt dat ik daar samen met de Algemene Onderwijsbond vragen over kan stellen.

De heer **Jan Jacob van Dijk** (CDA): Dat betekent dat u aan het einde van de rit zult zeggen dat u voorstander bent van deze wet? Hierover zijn vorige week uitlatingen naar voren gekomen, maar u hebt in zoverre geprofiteerd van voortschrijdend inzicht dat u nu achter dit wetsvoorstel staat.

De heer **Jasper van Dijk** (SP): Als je heel lang zoekt, vind je altijd wel wat. Ik herhaal mijn woorden. Wij zijn kritisch over de filosofie van governance en de discussie over goed bestuur, want daardoor worden scholen meer op afstand gezet. Maar wij vinden het goed dat de overheid meer mogelijkheden krijgt om in te grijpen. Wij zullen een afweging maken en dan zal de heer Jan Jacob van Dijk bij de stemming vanzelf merken wat wij doen bij dit wetsvoorstel.

□

De heer **Anker** (ChristenUnie): Voorzitter. In Nederland hebben we een bijzondere geschiedenis als het gaat om de vrijheid van onderwijs. Deze vrijheid is gecodificeerd in het bekende artikel 23 van onze Grondwet, maar dit artikel regelt meer dan de vrijheid van onderwijs. Artikel 23 van de Grondwet gaat ook over de verantwoordelijkheid van de regering voor het onderwijs. Dat betekent tegelijk dat de regering moet beschikken over de juiste instrumenten om haar grondwettelijke verantwoordelijkheid waar te maken.

Hiermee zijn wij direct bij de kern van het debat van vandaag. In het voorliggend wetsvoorstel wordt namelijk geregeld dat de overheid kan ingrijpen wanneer een school bepaalde kwaliteitscriteria niet haalt. Dat is spannend, want dit wetsvoorstel raakt aan de werkingsfeer van artikel 23; de vrijheid van onderwijs. Waar het

om deze vrijheid gaat, moet de overheid die vrijheid respecteren en zich dus ook terughoudend opstellen.

Wat dat betreft baart de toon van het debat, zoals dat zich de laatste tijd in deze Kamer ontwikkelt, ons wel zorgen. Vorige week hadden wij het nog over hoe het bij As Siddieq ging. Artikel 23 staat voor kwaliteit van onderwijs, maar ook voor de diversiteit van onderwijs door de vrijheid van onderwijs die in dat artikel is geregeld. Bij de verschillende debatten over dit onderwerp lijkt het wel of juist die diversiteit ter discussie staat. De grootste gemene deler lijkt de meetlat te zijn waarlangs de scholen worden gelegd. Wij moeten ervoor waken dat het dictaat van de meerderheid de vrijheid van onderwijs voor de minderheid gaat beperken. Dat kan en mag niet de bedoeling zijn. Zijn de staatssecretarissen dat met mij eens? Ik hoor dat graag, want ook in dat kader moeten wij deze wet bekijken.

Het doel van het voorliggende wetsvoorstel is om de minister de mogelijkheid te geven om in te grijpen als scholen op het gebied van onderwijskwaliteit en bestuur langdurig in gebreke blijven. Daarnaast wil het de praktijk van goed bestuur bevorderen door de scheiding van toezicht en bestuur als bekostigingsvoorwaarde door te voeren en door het mogelijk te maken om een sectorcode goed bestuur in een AMvB vast te leggen. Mijn fractie heeft een groot vertrouwen in het onderwijsveld. Het gros van de scholen neemt de verantwoordelijkheid die zij hebben, serieus. Zij verzorgen kwalitatief goed onderwijs en hebben bestuurlijk en financieel hun zaken op orde. Deze scholen hebben niets te vrezen van het wetsvoorstel en mogen zich daar ook bewust van zijn.

Tegelijk zien we ook een klein aantal scholen waar het misging en soms nog steeds misgaat en waar de overheid met lege handen staat en niet in staat is om passende maatregelen te nemen. Daar mogen wij onze ogen niet voor sluiten. Critici beargumenteren dat je geen wetgeving maakt voor een kleine groep uitzonderingen. Hoewel het altijd goed is om de vraag te stellen of een maatregel proportioneel is, kan mijn fractie niet meegaan met dit bezwaar. Ook als slechts bij enkele scholen het bestuur de verantwoordelijkheid niet kan dragen en de kwaliteit van het onderwijs te wensen overlaat, moet de overheid beschikken over instrumenten om haar verantwoordelijkheid waar te maken. Juist als het erop lijkt dat de overheid met lege handen staat, is de kerntaak van de overheid – het toezien op de kwaliteit van het onderwijs – in het geding.

Daarbij geldt ook het omgekeerde: scholen die hun zaken op orde hebben, moeten niets te vrezen hebben van de instrumenten die dit wetsvoorstel in het leven roept. Kunnen beide staatssecretarissen bevestigen dat dit het geval is en dat de instrumenten in dit wetsvoorstel niet een soort schoolpolitie in het leven roepen maar slechts gebruikt worden als ingrijpen echt noodzakelijk is en andere middelen falen? Ik hoor dat graag bevestigd, omdat ik de indruk wil wegnemen dat met deze wet de overheidsinvloed in het dagelijks onderwijs enorm gaat toenemen.

In dat spanningsveld heb ik nog wel een aantal nadere vragen voor de staatssecretarissen. In het basisonderwijs dienen scholen zorg te dragen voor voldoende leerresultaten voor de leergebieden Nederlandse taal, rekenen en wiskunde; op de basisschool heet dat natuurlijk nog niet echt "wiskunde". Als scholen hierop worden afgerekend, stelt de overheid zich toch al een

Anker

beetje sturend op ten opzichte van de inhoud van het onderwijs en de wijze waarop daaraan wordt gegeven: er wordt gekozen voor deze drie en niet voor de andere vakken. Sturing is niet de bedoeling, maar hoe voorkom je dit? Het is de kunst om enerzijds meester te zijn in de beperking en om anderzijds te waarborgen dat andere belangrijke gebieden voldoende aandacht blijven krijgen. Hoe gaan de bewindspersonen om met deze spanning?

Voor de ChristenUnie gaat het erom dat een school onder de voor de leerling geldende omstandigheden de maximaal haalbare toegevoegde waarde realiseert. In het wetsvoorstel wordt de toegevoegde waarde van een school gemeten door de minimumleerresultaten op het gebied van de Nederlandse taal, rekenen en wiskunde te beoordelen, waarbij rekening wordt gehouden met de leerlingpopulatie van een school. Wordt "toegevoegde waarde" hiermee niet te smal gedefinieerd? De ChristenUnie heeft zich eerder afgezet tegen alleen het meten van het verschil tussen een begintoets en een eindtoets voor het bepalen van de toegevoegde waarde. Gerecht wordt de score op de eindtoets dan ook gecorrigeerd voor de samenstelling van de leerlingpopulatie in de bovenbouw van de school, maar dat leidt wel tot vragen. Wat is bepalend voor de weging van de leerlingenpopulatie? Hoe wordt recht gedaan aan de unieke leerlingpopulatie van iedere school? Wat maakt die leerlingpopulatie vergelijkbaar met andere scholen?

Het wetsvoorstel voorziet in wetswijzigingen en in een voortdurende verfijning bij AMvB en ministeriële regeling. Zo worden de gedetailleerde en regelmatig aan actualisatie onderhevige gegevens voor de waardering van de resultaten vastgesteld bij ministeriële regeling. Ik wil de bewindspersonen vragen om nader in te gaan op de zorg van verschillende organisaties en scholen dat met name kleine scholen met dit wetsvoorstel worden opgezadeld met nieuwe administratieve lasten en regelgeving die voor kleinere scholen niet meer helder en transparant zijn.

Het wetsvoorstel introduceert ook een bestuurlijke aanwijzing. Die vergaande maatregel is verder niet gedefinieerd. De staatssecretarissen willen maatwerk kunnen betrachten. Vanuit hun positie begrijp ik dat wel, maar ik kan mij ook voorstellen dat schoolbesturen hier wat onrustig van worden. Ingrijpen met een bestuurlijke aanwijzing is niet zomaar wat. Kunnen de staatssecretarissen aangeven in welke richting zij denken en wat zij in ieder geval uitsluiten? De aanwijzing moet als uiterste middel worden ingezet. Er moeten ook harde criteria zijn voor het inzetten van dit middel. Hoe hard zijn nu de criteria voor het geven van een aanwijzing aan het bestuur in de wet? Wanbeheer is in het voorstel gedefinieerd. Wie stelt vast dat daar sprake van is? Op basis waarvan wordt dit dan vastgesteld? De aanwijzing moet worden gezien als een instrument dat alleen in ernstige gevallen wordt ingezet. Wie bepaalt nu wat ernstig is? Ik krijg graag dus een uiteenzetting van de procedurele waarborgen rond de aanwijzing. Is dit instrument ook in veilige handen bij bijvoorbeeld collega Bosma, die ik vorige week sprak? Ik zie hier ook de nieuwe woordvoerder van de PVV, die vanmiddag nog een motie in stemming heeft gebracht met het verzoek om een school te sluiten. Ik denk ook aan collega Jasper van Dijk, met wie ik vorige week wat appeltjes te schillen had. Wat is nu precies de invloed van een bewindspersoon hierbij?

Collega Jan Jacob van Dijk heeft een amendement ingediend dat ertoe strekt de onderwijsinspectie hier in positie te brengen. Dat lijkt ons een goede zaak. Mijn fractie steunt dat. Ik hoor graag de reactie daarop van de bewindspersonen.

De heer **De Mos** (PVV): Voorzitter. Vandaag heb ik het genoegen om mijn zieke collega Martin Bosma te vervangen. Als oud-onderwijzer ben ik daar natuurlijk erg mee vereerd.

De in het wetsvoorstel besproken hoofdlijnen ziet de PVV als een verbetering. Het is een belangrijke vooruitgang, een historische stap vooruit of hoe je het verder ook wilt noemen. Er is eindelijk een manier om falende scholen aan te pakken. Dat was hard nodig en daar zijn we blij mee. Is dit wetsvoorstel toereikend om af te komen van de talloze verbetertrajecten die het onderwijs rijk is? Zwakke tot zeer zwakke scholen krijgen keer op keer deze vreselijke trajecten als nieuwe kans toegewezen. Piloten die slecht vliegen, krijgen toch ook geen verbetertraject? Waarom dan wel scholen die al jaren kinderen niet het onderwijs geven waar ze recht op hebben? Is het met dit wetsvoorstel nu echt afgelopen met al die verbetertrajecten?

Wij zijn blij met de aanzet, maar twijfelen of de in het wetsvoorstel voorgestelde maatregelen toereikend zijn. Allereerst worden er eisen geformuleerd voor de minimumkwaliteit van het onderwijs op scholen voor basisonderwijs en voortgezet onderwijs. Dit is in de vorm van wettelijke minimumnormen voor leerresultaten bij taal en rekenen. Na een waarschuwing moet de school de noodzakelijke verbeteringen doorvoeren. Gebeurt dit niet, dan kan een openbare school worden opgeheven of dan kan van een bijzondere school de bekostiging 100% worden stopgezet. De indoctrinatie van kinderen met antiwesterse en haatdragende ideeën op islamitische scholen wordt met een controle op de behaalde resultaten bij taal en rekenen echter geen halt toegeroepen. De school kan theoretisch voortbestaan, mits de leerresultaten goed zijn en er voldoende financiën aanwezig zijn.

De aanwijzing als middel om besturen enigszins geïsoleerd aan te pakken en personeel en leerlingen zoveel mogelijk te ontzien, klinkt als een goed idee. Echter, de uiterste consequentie bij het negeren van de aanwijzing door het bestuur zal ook met deze aanvullende maatregel tot gevolg hebben dat zowel personeel als leerlingen de dupe worden van het falende bestuur door de reeds bestaande bekostigingssanctie die zal volgen.

De heer **Jan Jacob van Dijk** (CDA): Hoe kunt u na het debat van vorige week uw stelling gestand doen dat er niet ingegrepen kan worden? Toen is helder aangetoond dat er ingegrepen wordt wanneer doelstellingen op het terrein van burgerschap en integratie niet gehaald worden. Vorige week is volgens mij het beste bewijs geleverd dat er wel ingegrepen wordt.

De heer **De Mos** (PVV): Buiten die school zijn er nog zat scholen waar ingegrepen moet worden. De PVV twijfelt of dit daadwerkelijk gaat gebeuren.

De heer **Jan Jacob van Dijk** (CDA): Mag ik u erop

De Mos

wijzen dat er elke keer gebruik gemaakt moet worden van een rapport van de onderwijsinspectie? De onderwijsinspectie heeft ook alle andere islamitische basisscholen beoordeeld op het terrein van integratie en burgerschap en is niet tot de conclusie gekomen dat er iets mis is. Hoe kunt u dan nog stellen dat daar wel dingen mis zijn?

De heer **De Mos** (PVV): Volgens de PVV, trouwens volgens de onderzoeken ook, is op 50% van de islamitische scholen wel degelijk iets mis en die zijn nog steeds open.

De **voorzitter**: Tot slot, mijnheer Van Dijk.

De heer **Jan Jacob van Dijk** (CDA): Ja, maar niet op het terrein van burgerschap en sociale integratie. Misschien was er iets mis met sommige onderdelen van het leerlingenvervoer, maar niet met dat punt. Hoe kunt u die stelling gestand doen?

De heer **De Mos** (PVV): De PVV bereiken heel andere geluiden.

De heer **Jasper van Dijk** (SP): Ik wil graag het standpunt van de PVV-fractie begrijpen. De heer De Mos zegt dat islamitische scholen moeten worden gesloten. Hoe kan hij dit verenigen met de Grondwet? Dit is toch een keiharde vorm van discriminatie van een godsdienst?

De heer **De Mos** (PVV): De PVV ziet de islam niet als een godsdienst, maar als een ideologie.

De heer **Jasper van Dijk** (SP): Daar zal de rechter het niet mee eens zijn. De heer De Mos kan zeggen dat hij alle bijzondere scholen wil wegnemen of dat hij alle bijzondere scholen wil houden, maar een soort eruit nemen, de islamitische scholen, kan niet. Dat zal hem niet lukken met de Nederlandse Grondwet. Hoe wil hij dat doen?

De heer **De Mos** (PVV): De PVV wil die school eruit nemen die tot grote problemen leidt en die slecht is voor de Nederlandse kinderen.

De heer **Jasper van Dijk** (SP): Nu draait de heer De Mos een beetje weg van mijn punt. Het ging niet om slechte scholen. Het gaat erom dat zijn partij zegt dat één type onderwijs, de islamitische school, moet worden gesloten. Dit kan hij niet verenigen met de Grondwet.

De heer **De Mos** (PVV): Er is ook één type onderwijs dat tot problemen leidt en dat is het islamitische onderwijs.

De **voorzitter**: U vervolgt uw betoog.

De heer **De Mos** (PVV): De scheiding van de functies van intern toezicht en bestuur als bekostigingsvoorwaarde wordt ook in de wet opgenomen. Dit is niet verkeerd, maar de PVV wil in aanvulling daarop dat bestuurders en/of toezichthouders die verantwoordelijk zijn geweest voor wanbestuur bij een onderwijsinstelling, nooit meer een besturende of toezichthoudende rol kunnen vervullen bij een andere onderwijsinstelling. Kan dit op zo kort mogelijke termijn worden geregeld?

Zoals eerder gesteld, kunnen scholen die kinderen mentaal vergiftigen met de islamitische ideologie, gewoon voortbestaan na de stopzetting van de bekostiging door het Rijk als de leerresultaten maar goed zijn en er voldoende geld beschikbaar is. Het kabinet stelt dan wel dat het de reële verwachting heeft dat het stopzetten van de bekostiging ook zal leiden tot een daadwerkelijke sluiting van de school, maar stelt tegelijkertijd dat andere dan de overheid de mogelijkheid hebben om de school te financieren. Het noemt daarbij de particuliere scholen. Wat is het nu? Kan het kabinet de garantie geven dat de indoctrinatie van kinderen op islamitische scholen met bijvoorbeeld antiwesterse ideeën op deze wijze een halt wordt toegevoerd? Denk eens aan die verschrikkelijke As Siddieq. Die kan dus openblijven na een theoretische beëindiging van de bekostiging mits men zelf, eventueel verkregen door derden, genoeg geld heeft om voort te bestaan. Of niet?

De regering stelt verder dat niet alle schoolbesturen en scholen in het islamitisch onderwijs het slecht doen op het gebied van de onderwijskwaliteit, de rechtmatigheid van de besteding van overheidsgeld en de medezeggenschap. Hoe zit het dan met de quote van beide staatssecretarissen van begin dit jaar: "De staat van het islamitisch onderwijs is reden tot grote zorg"? Staat het kabinet nog achter deze quote?

Ik sluit af. Islamitisch onderwijs is schadelijk voor onze jeugd en voor onze samenleving. Daarom blijft de PVV oproepen om alle islamitische scholen te sluiten.

De heer **Jan Jacob van Dijk** (CDA): Wanneer komt de PVV met het initiatiefwetsvoorstel dat alle islamitische scholen moeten worden gesloten en tegelijkertijd met een initiatiefwetsvoorstel om artikel 23 van de Grondwet te wijzigen?

De heer **De Mos** (PVV): Met het eerste is mijn collega Bosma bezig. Verder willen wij artikel 23 voor alle andere scholen niet wijzigen.

De heer **Jan Jacob van Dijk** (CDA): Volgens mij staat het haaks op elkaar als je de vrijheid van onderwijs overeind wilt houden en tegelijkertijd stelt dat alle islamitische scholen gesloten zouden moeten worden.

De heer **De Mos** (PVV): Volgens de PVV moet je de problemen aanpakken waar ze zitten en die zitten bij het islamitisch onderwijs.

De heer **Jan Jacob van Dijk** (CDA): Ja, maar volgens mij heeft dat niet zozeer te maken met het feit dat het islamitische scholen zijn, maar misschien met heel andere onderwerpen, namelijk dat het vooral jonge scholen zijn die over het algemeen worden gezien als een bron van misschien zwak onderwijs. Wil de heer De Mos daar ook naar kijken?

De heer **De Mos** (PVV): De PVV neemt altijd alles mee in de overwegingen.

De heer **Jan Jacob van Dijk** (CDA): Daar heb ik eerlijk gezegd weinig van gemerkt.

De heer **Depla** (PvdA): Dit is het nieuws van de avond, dat de PVV alles meeneemt in de overweging. De heer De Mos begon zijn betoog met de opmerking dat hij af

De heer Pechtold (D66)

© M. Sablerolle – Gouda

wil van alle verbetertrajecten. Wat betekent dat in de praktijk? Betekent dit dat iedere school die nu zwak is en een verbetertraject doormaakt, morgen dicht moet? Wat is de consequentie van de uitspraak van de heer De Mos dat hij geen verbetertrajecten meer wil? Wil hij dat alle scholen slecht blijven? Welke consequentie verbindt hij hieraan?

De heer **De Mos** (PVV): Slechte scholen, deur dicht!

De heer **Depla** (PvdA): Dus de wens van de heer De Mos zou zijn dat het kabinet morgen meteen de deuren sluit van alle scholen in Nederland die zwak zijn?

De heer **De Mos** (PVV): Zo snel mogelijk, ja, want kinderen hebben recht op goed onderwijs.

De heer **Depla** (PvdA): Dat is helder.

De heer **Pechtold** (D66): Kan de heer De Mos mij vertellen wat hij zou willen stoppen van hetgeen er op de islamitische scholen wordt onderwezen?

De heer **De Mos** (PVV): Ik meen dat mijn collega Martin Bosma hier vorige week al een hele riedel over heeft afgegeven. Als je een bloem tekent, krijg je straf want het steeltje lijkt te veel op het christelijke kruis, de uitgestoken hand van een niet-moslim wordt niet beantwoord, islamitische personeelsleden moeten een hoofddoek dragen, er wordt elke dag gebeden voor de ondergang van het christendom, andersdenkenden zijn ongelovigen, er zijn aparte eetruimten voor niet-moslims, instrumentale muziek is verboden en afbeeldingen van mensen en dieren zijn niet toegestaan. Zo kan ik nog een hele poos doorgaan.

De heer **Pechtold** (D66): Dat gebeurt op alle scholen met een islamitische achtergrond.

De heer **De Mos** (PVV): Op veel islamitische scholen wel ja, mijnheer Pechtold.

De heer **Pechtold** (D66): Ik dacht dat u uit het onderwijs kwam.

De heer **De Mos** (PVV): Dat klopt.

□

Mevrouw **Dezentjé Hamming-Bluemink** (VVD): Voorzitter. Je moet er toch niet aan denken dat je kansen worden verknald omdat je jarenlang de pech had op een zwakke, laat staan zeer zwakke school te zitten? Toch overkomt dat jaarlijks ruim 16.000 jongeren. Dat is verspild talent onder verantwoordelijkheid van deze regering. Het is een opleiding voor de bijstand. Er wordt een onderklasse gecreëerd waar je echt niet in wilt zitten en waar je ook niet in hoeft te komen.

Het wetsvoorstel dat voorligt, komt tegemoet aan de dringende behoefte om meer controle uit te voeren en interventiemogelijkheden toe te passen op de autonome schoolbesturen. Artikel 23 van de Grondwet waarborgt de vrijheid van onderwijs. Dat betekent dat iedereen een school mag stichten en die naar eigen overtuiging kan inrichten, uiteraard binnen de kaders van de onderwijswetgeving. Dit brengt een zekere autonomie voor scholen en onderwijsinstellingen met zich mee alsmede verschillende rechtsvormen en bestuursmodellen. De vrijheid van onderwijs maakt sturing vanuit de overheid op governance daarmee ook wel ingewikkeld. Enerzijds is de overheid stelselverantwoordelijk voor de kwaliteit van onderwijs, anderzijds moet de overheid deugdelijk kunnen motiveren waarom zij in een bepaald geval ingrijpt in de vrijheid van een bestuurlijke organisatie van een onderwijsinstelling. Besturen van onderwijsinstellingen zijn zowel vertegenwoordiger als dienaar van het publieke belang, aangezien zij semipublieke instellingen zijn. Daarbij geldt natuurlijk soevereiniteit in eigen kring, maar ook de plicht om als bestuurder en als uitvoerende verantwoording af te leggen tegenover die kring.

Die vrijheid van onderwijs is in het geding, juist omdat slechte scholen zich erop beroepen. Artikel 23 mag nooit een dekmantel zijn voor zaken die indruisen tegen onze rechtsorde, zoals discriminatie en het tegenwerken van integratie. Het indoctrineren van kinderen met anti-westerse opvattingen, zoals homohaat en de bewering dat vrouwen minderwaardige wezens zijn, belemmeren integratie en staan haaks op het doel van het onderwijs namelijk het opleiden van leerlingen tot onafhankelijke en zelfstandige denkers in onze pluriforme samenleving. Onderwijs zou dus per definitie integratie moeten bevorderen. Hoe kunnen wij 1,5 mld. uitgeven aan inburgeringscursussen terwijl er scholen zijn die doelbewust integratie tegenwerken, en dat dan ook nog eens gesubsidieerd met belastinggeld? De VVD-fractie wil dat het bevorderen van de integratie van minderheden expliciet wordt opgenomen in de uitgangspunten en doelstellingen van het onderwijs. Ik overweeg op dit punt een amendement in te dienen. Ik hoor graag of de staatssecretarissen bereid zijn om dat te ondersteunen.

Het gaat de VVD-fractie namelijk niet ver genoeg om alleen de bekostiging van het bijzonder onderwijs stop te zetten. Het risico dat islamitische scholen vervolgens gewoon verder draaien met behulp van buitenlandse geldstromen is natuurlijk aanzienlijk. Met die buitenlandse geldstromen worden uiteraard geen plantjes voor in de vensterbank gekocht, maar worden niet-westerse overtuigingen verspreid. Sluiten moet net als bij openbare scholen mogelijk zijn. Deelt de staatssecretaris deze opvatting en kan zij precies aangeven welke wet of

Dezentjé Hamming-Bluemink

wetten belemmeren dat scholen die indruisen tegen onze rechtsorde niet kunnen worden gesloten?

Iemand zei vanavond tegen mij: dit wetsvoorstel had een VVD-wetsvoorstel kunnen zijn. Schijn bedriegt echter. Mijn fractie vindt dat met het voorstel stappen in de goede richting worden gezet en zij is daar erg blij mee, ware het niet dat er ook sprake is van flink wat gemiste kansen. Kwaliteit is natuurlijk het belangrijkste; de heer Jan Jacob van Dijk refereerde daar al aan. Ik ben blij dat hij mijn woorden uit een klein debat over kwaliteit, dat vorig jaar plaatsvond, heeft onthouden.

Ik ga in op het fundamentele punt kwaliteit. Er is sprake van een heel verhaal over leerresultaten, maar wat zijn die resultaten dan? De VVD heeft zich al eerder uitgesproken voor het meten van de toegevoegde waarde van een school door een begin- en eindtoets af te nemen. Zo wordt de leerwinst, en dus de kwaliteit van een school, pas echt meetbaar. Een school in een achterstandswijk met minder geslaagden voor een Cito-toets kan veel beter zijn dan een school in Wasse-naar met veel geslaagden. Maar omdat de toegevoegde waarde van een school voor de leerlingen niet duidelijk is, hebben wij ook een onduidelijk verhaal: een fictieve score. Denk in dit kader maar aan allochtone leerlingen die meer fouten mogen maken in hun toetsen of examens. Hierover heb ik schriftelijke vragen gesteld. Ik wacht nu circa tweeënhalve maand op beantwoording daarvan. Het schijnt erg ingewikkeld te zijn om deze vragen te beantwoorden, maar tenzij ik iets over het hoofd heb gezien, denk ik dat dit niet het geval is. Ik zou het buitengewoon op prijs stellen om de antwoorden morgenochtend, voorafgaand aan het debat, nog even te mogen inzien. Het is belangrijk om het in dit debat over de kwaliteit van onderwijs en het meten van leerresultaten mee te nemen.

De VVD vindt het jammer dat er nog steeds geen absolute norm voor onderwijskwaliteit is. Bij de briefing over dit wetsvoorstel had ik duidelijk het gevoel dat de inspectie hier ook zelf brood in zag, maar er werd mij gezegd dat het vastleggen van zo'n norm tijd kost. Daarbij kan ik mij iets voorstellen. Ik wil van de staatssecretaris weten of zij deze koers in zal slaan. Ik hoop het van harte. Immers, pas dan kunnen wij echt de kwaliteit van onderwijs meten. Volgens de inspectie kan een absolute norm in 2011 beschikbaar zijn, maar dan moeten wij nu wel iets in gang zetten. Wordt dit gedaan en, zo ja, op welke wijze dan?

In het wetsvoorstel is verder een aanwijzingsbevoegdheid opgenomen waarmee in het bestuur kan worden ingegrepen bij wanbeheer, zoals in geval van het niet naleven van wet- en regelgeving of in geval van wanbeheer op het terrein van financiën. Wat gebeurt er als het gerotzooi van een bestuur – als ik mij even zo onparlementair mag uitdrukken – ten koste gaat van de onderwijskwaliteit, zoals in het geval dat er nog nauwelijks wordt lesgegeven? Slechte onderwijskwaliteit is toch ook een gegronde reden voor een school om een aanwijzing te krijgen?

Ik kom te spreken over zwakke en zeer zwakke scholen. Een paar maanden geleden is een breed gesteunde motie aangenomen om zeer zwakke scholen na een verbetertraject van een jaar te sluiten. Wat mij betreft, mag het predicaat "zeer zwak" eigenlijk niet eens bestaan; zo ver mag een school niet afglijden. Ik zou zeggen dat zo'n school eerder moet worden gesloten. Deze breed gesteunde motie ligt er. In dit wetsvoorstel is

daarmee eigenlijk helemaal niets gedaan, terwijl ik had minimaal verwacht daarop een nota van wijziging te ontvangen. Ik wil weten hoe het daarmee staat. Ik neem aan dat mijn collega Pechtold, de indiener van de motie, in zijn termijn daarop terugkomt. Anders zal er wellicht iets moeten worden geregeld.

De heer **Jan Jacob van Dijk** (CDA): Volgens mij was de strekking van de motie iets anders, namelijk dat het beleid erop gericht zou moeten zijn dat zeer zwakke scholen binnen een jaar een en ander aan verbeteringen doorvoeren.

Mevrouw **Dezentjé Hamming-Bluemink** (VVD): Dat klopt.

De heer **Jan Jacob van Dijk** (CDA): Dat is iets anders dan wat mevrouw Dezentjé heeft gezegd. Zij zegt dat zo'n school moet worden gesloten. Dat stond niet in de motie, want anders hadden wij daar nooit voor gestemd. Wat dat betreft, moet zij even recht doen aan de inhoud van de motie. Wellicht is haar vraag aan beide staatssecretarissen dan ook een andere.

Mevrouw **Dezentjé Hamming-Bluemink** (VVD): De heer Jan Jacob van Dijk heeft volkomen gelijk. Dit neemt echter niet weg dat ik een verkorting van de termijn mis in dit wetsvoorstel. Het betreft toch een traject-aanpassing van de hele procedure; de school moet zo snel mogelijk van het predicaat "zwak" tot "zeer zwak" af komen.

Voorzitter. In de praktijk gebeurt het nogal eens dat het bestuur van een zwakke school – een school die al onder toezicht staat – een nieuwe school opricht. De VVD vindt dat een zeer slecht idee. Een zwakke school moet zich alleen focussen op zijn eigen verbetertraject. Het kan toch niet de bedoeling zijn dat een bestuur van een zwakke school een tweede zwakke school opricht? De VVD wil niet dat een bestuur dat een rommeltje maakt van de ene school de kans krijgt om nog een slechte school te starten. Vinden de staatssecretarissen dat ook belangrijk? Ik overweeg hierover een amendement in te dienen. Ik wil weten of het falende bestuur het onmogelijk kan worden gemaakt om zelf een nieuw bestuur aan te stellen.

De heer **Jan Jacob van Dijk** (CDA): In hoeverre verhoudt het voorstel van mevrouw Dezentjé zich tot de door haar zo gepropageerde, voorgestelde en aangehangen onderwijsvrijheid, de vrijheid voor ouders om zelf scholen te kunnen stichten? Zij zegt tegelijkertijd dat een schoolbestuur geen nieuwe school zou mogen stichten.

Mevrouw **Dezentjé Hamming-Bluemink** (VVD): Ik zou niet weten in hoeverre de heer Van Dijk verwijst naar artikel 23 en in hoeverre dit daartegen indruist. Het gaat wel om goed onderwijs. Ik ken zijn voorstel om een nieuwe school in zo'n situatie strakker te begeleiden; zelf wil ik daar veel strenger in zijn. Als een school onder toezicht staat van de inspectie en alles in het werk moet stellen om een verbetertraject goed af ronden, ben ik er geen voorstander van dat die school een tweede school gaat stichten. Laten wij dan eerst "de rommel opruimen" voordat er een nieuwe school komt. Ik wil weten wat de mogelijkheden zijn en zeg wat ik ervan vind.

Dezentjé Hamming-Bluemink

De heer **Jan Jacob van Dijk** (CDA): Ik verwijs mevrouw Dezentjé Hamming met veel plezier naar de memorie van toelichting bij dat initiatiefwetsvoorstel

Mevrouw **Dezentjé Hamming-Bluemink** (VVD): Die heb ik goed gelezen, zoals de heer Van Dijk begrijpt.

Nogmaals, de falende bestuurders. Het zou hun onmogelijk moeten worden gemaakt om een nieuw bestuur aan te stellen. Kan de rol van ouders daarbij wat sterker worden? Die kom ik sowieso wat weinig tegen in dit wetsvoorstel. Delen de staatssecretarissen mijn mening dat ouders meer invloed zouden moeten krijgen bij het instellen van een nieuw bestuur? Wat is ervoor nodig om dit te regelen?

Tot slot heb ik een wat meer technisch amendement om ervoor te zorgen dat de functionele scheiding van intern toezicht en bestuur niet alleen op papier maar ook praktisch plaatsvindt, door een organieke scheiding in het leven te roepen. Voor het hoger onderwijs is kort voor het reces eenzelfde amendement aangenomen. Belangrijk is dat zo veel mogelijk bekostigde instellingen onder dezelfde governanceregeling vallen. Naar analogie van het aangenomen amendement-Zijlstra wil ik dat ook hier in het leven roepen.

De heer **Jan Jacob van Dijk** (CDA): Dat betekent dat mevrouw Dezentjé Hamming in feite de bestaande keuzevrijheid van onderwijsinstellingen om zelf te bepalen op welke manier zij die strikte scheiding tussen bestuur en toezicht in het leven willen roepen, eruit wil gooien.

Mevrouw **Dezentjé Hamming-Bluemink** (VVD): Het betekent inderdaad een beperking. Precies zo is het verwoord in het amendement-Zijlstra over het hoger onderwijs. Dat is overigens aangenomen, dus het is in de wet opgenomen. Eigenlijk wil ik het op dezelfde manier in dit wetsvoorstel opnemen. Daarop krijg ik graag een reactie.

De heer **Jan Jacob van Dijk** (CDA): Wellicht mag ik dan in herinnering roepen dat in het amendement dat de heer Zijlstra naar voren heeft gebracht, staat dat indien men het terug kan geleiden naar de identiteit van de instelling, het wel mogelijk zou zijn. Dat staat niet in het voorstel zoals mevrouw Dezentjé Hamming dat nu op tafel legt. Wellicht mag ik ook in herinnering roepen dat in de wetgeving op het terrein van de bve-sector die keuzevrijheid wel volledig ongelimiteerd is neergelegd. Het is dus maar waarvoor je kiest.

Mevrouw **Dezentjé Hamming-Bluemink** (VVD): Ik wil het naar analogie van het amendement inzake het hoger onderwijs doen. Daarbij wil ik geheel aansluiten, met de kanttekening die de heer Van Dijk maakt.

De heer **Jan Jacob van Dijk** (CDA): Wat is de motivatie om het te doen? Waarom is het principe van de strikte scheiding tussen bestuur en toezicht onvoldoende? Moeten wij vanuit Den Haag strikt voorschrijven op welke manier dit precies wordt ingevuld? Wat is de toegevoegde waarde van dit amendement?

Mevrouw **Dezentjé Hamming-Bluemink** (VVD): Puur de organieke scheiding, zodat er geen vermenging meer kan ontstaan. Het is geen functionele scheiding op papier

maar een organieke scheiding, zodat er een andere raad is.

De heer **Jan Jacob van Dijk** (CDA): Mevrouw Dezentjé Hamming heeft mij nog niet overtuigd.

De **voorzitter**: Dank u wel. Het woord is aan de heer Pechtold van de D66-fractie. Ik geloof dat ik u geluk mag wensen met een verkiezing. Of is dat te veel eer?

□

De heer **Pechtold** (D66): Voorzitter, ik dank mijn collega's. U hebt mij van mijn stuk; dat is mijn achilleshiel.

Ik ben verheugd dat wij nu eindelijk het wetsvoorstel "goed bestuur" kunnen bespreken. De afgelopen maanden hebben de beide staatssecretarissen er vaak naar moeten verwijzen. Het was dé oplossing voor het probleem van de zeer zwakke scholen. Ik zet het zwaar aan, maar ik vroeg hier vorig jaar aandacht voor en ik ben heel blij dat de motie toen een meerderheid heeft gekregen. De lijst met de zeer zwakke scholen vormt ook nu nog een prachtige afspiegeling van onze samenleving. In die zin zou je er bijna trots op zijn. Er staan 58 openbare, 54 christelijke en 10 islamitische scholen op de lijst. In die zin een afspiegeling dus, maar daar zijn wij natuurlijk niet blij mee, want het betekent wel dat meer dan 50.000 kinderen, van verschillende achtergronden, zeer slecht onderwijs krijgen in dit land. Dit betekent levenslang voor deze kinderen, want zo'n achterstand werk je niet zomaar weg, terwijl dat nu juist is wat wij van de overheid mogen verwachten: gelijke kansen voor alle kinderen. Goed onderwijs is vaak de enige kans voor een kind om zich te onttrekken aan een slechte opvoeding, of de enige kans op die droombaan: piloot, brandweerman, advocaat of Kamervoorzitter.

Niet de richting van de school is daarbij belangrijk, maar de kwaliteit van het onderwijs. Dat is pas integratie, zeg ik tegen de heer De Mos. Juist daarin heeft de overheid een taak te vervullen. Zij moet de ambities van kinderen mogelijk maken en gelijke kansen bieden. Hoe kan een overheid langs de zijlijn blijven staan en slechts toezien als scholen slecht onderwijs geven? En dat terwijl de overheid de instrumenten heeft om in te grijpen. Wie geld krijgt van de overheid, moet aan kwaliteitseisen voldoen: gelijke monniken, gelijke kappen. Met dit wetsvoorstel kan de overheid, bijna 100 jaar na de schoolstrijd, niet meer weggijken. Dat is een ferme stap in goede richting naar goed onderwijs voor iedereen.

Met mijn motie over de zeer zwakke scholen wilde ik ervoor zorgen dat kinderen niet langer dan één jaar zeer slecht onderwijs krijgen. Ik praat graag over grote ambities voor het onderwijs, maar dit debat gaat helemaal niet over ambities. Wij praten over wat voor mij de absolute ondergrens is van ons onderwijs. In mijn Nederland kan het niet zo zijn dat kinderen naar slechte scholen gaan. Dat vraagt om aanpakken. Snel aanpakken, zodat wij kinderen niet hun toekomst laten afpakken. Met het Actieplan zeer zwakke scholen heeft de staatssecretaris een eerste, maar belangrijke stap gezet. Toch stelt zij dat niet van alle scholen verwacht kan worden dat binnen een jaar de opbrengsten weer op een aanvaardbaar niveau zijn gebracht. Gaat zij mijn motie dan niet uitvoeren? Als dat zo is, waarom niet? Doet zij echt alles wat mogelijk is? Snel constateren, duidelijke eisen

Pechtold

stellen, de vinger aan de pols houden, hard ingrijpen als het fout gaat? Ik zie nog wel wat mogelijkheden. Ik overweeg een amendement in te dienen dat de minister een aanwijzingsbevoegdheid geeft om in te grijpen bij scholen die na een jaar nog steeds het etiket "zeer zwak" hebben. De tussentijdse evaluatie door de onderwijsinspectie vormt dan de aanleiding voor een melding aan de minister, waarna deze kan ingrijpen. Een school die afzakt tot de onderste regionen van het onderwijs en na jaren van intensief toezicht niet in staat is tot verbeteren, verandert niet door meer toezicht of het dichtdraaien van de geldkraan. De maatregelen die het kabinet voorstelt, wekken bij mij de indruk, een beetje slap en traag te zijn.

De heer **Depla** (PvdA): Ik heb uw amendement nog niet gezien, maar ik stel u een vraag om het goed te kunnen begrijpen. De inspectie kan een zeer zwakke school nu een aanwijzing geven. Stelt u nu voor, wettelijk vast te leggen dat de inspectie die aanwijzing moet geven? Wat is het verschil tussen wat nu kan en wat u voorstelt?

De heer **Pechtold** (D66): Ik trek het naar de politiek, door de minister de bevoegdheid te geven om in te grijpen. De tussentijdse evaluatie door de onderwijsinspectie geeft daartoe de aanleiding.

De heer **Depla** (PvdA): Het is een principieel punt, want u zegt eigenlijk dat u de inspectie er tussenuit wilt halen.

De heer **Pechtold** (D66): Neen.

De heer **Depla** (PvdA): Jawel, want u zegt: ik wil niet dat de inspectie een aanwijzing geeft, maar dat de minister een aanwijzing geeft. In het wetsvoorstel regelen wij ook dat de minister een aanwijzing kan geven. Wat is nu het verschil tussen wat u voorstelt en wat er in het wetsvoorstel precies staat? Want nu begrijp ik het niet meer.

De heer **Pechtold** (D66): Ik stel vast dat mijn motie vroeg om na een jaar de zeer zwakke scholen niet te sluiten, zoals even het beeld was, maar om ze dermate beet te pakken, dat dit predicaat er ook af gaat. Ik vind dat de staatssecretaris op de goede weg is en ik zoek naar een mogelijkheid om de tussentijdse evaluatie van de onderwijsinspectie aan te grijpen om de minister de bevoegdheid te geven om in te grijpen. Ik zeg nogmaals dat ik dit overweeg. Ik hoor morgen graag van de staatssecretaris dat zij alles doet wat mogelijk is, waar ik ook om vroeg. Ik ga ervan uit dat mijn aansporing daartoe vannacht de staatssecretaris het laatste heilige vuur geeft om dit morgen vol enthousiasme te beantwoorden. Dan is het hele amendement niet nodig.

De heer **Depla** (PvdA): Ik vraag het omdat wij een wetsvoorstel aan het behandelen zijn en ik dacht – als ik het wetsvoorstel goed bestudeerd heb en ik neem aan dat u dat ook gedaan hebt – dat de staatssecretaris met dit wetsvoorstel in de hand juist geen jaar lang hoeft te wachten als een school zeer zwak is en er geen verbeteringsmogelijkheden meer in zitten, maar dat dan meteen dit wetsvoorstel van kracht komt en er ingegrepen kan worden met een aanwijzing of met een bekostigingsmaatregel. Ik vraag mij dus af wat u nu precies wilt toevoegen wat niet al in dit wetsvoorstel geregeld is.

De heer **Pechtold** (D66): Laten wij nu eens het antwoord van de staatssecretaris van morgen afwachten. Ik geef aan dat ik de druk op mijn motie wil houden en dat ik overweeg om bij amendement de minister die bevoegdheid te geven. Als u zegt: die hebben wij nu al via de onderwijsinspectie, dan ben ik zeer geïnteresseerd in hoe de staatssecretaris daarnaar kijkt. Laat ik met u – want volgens mij heb ik u zojuist dezelfde zorgen horen uitspreken – die druk op het proces houden om de minister daarbij ook gewoon de verantwoordelijkheid te geven.

De heer **Depla** (PvdA): Dan moet ik concluderen dat wij wat dat betreft wat preciezer zijn met onze vragen. U zegt dat u iets wilt verbeteren, maar u kunt eigenlijk nog niet eens aangeven wat het verschil is tussen wat u wilt en wat er in het wetsvoorstel staat.

De heer **Pechtold** (D66): U mag met een kleurtje schrijven!

De heer **Jan Jacob van Dijk** (CDA): Ik hoop dat u misschien straks een kleur krijgt. Volgens mij is het fundamentele verschil in wat u voorstelt, dat u niet drie jaar wilt wachten, maar dat u het al na één jaar wilt gaan doen. Is dat niet eerlijk gezegd wat te veel daadkracht op dit terrein? Dan komt iedere school die na een jaar nog zeer zwak is, al direct met een aanwijzing in aanraking. Is dat nog wel zorgvuldig bestuur?

De heer **Pechtold** (D66): Te veel daadkracht als het gaat om de achterstanden in het onderwijs, dat kan ik mij nauwelijks voorstellen en u ook niet, want u bent ook al langer woordvoerder op dit terrein. Wij hebben het natuurlijk niet over scholen die opeens zeer zwak zijn. Dat gebeurt in een proces die jaren duurt. Wij tolereren op dit moment – daarom ben ik met dat vrij dramatische begin gekomen – dat morgen weer 50.000 leerlingen zeer zwak onderwijs krijgen. Ik vind dat wij alles op alles moeten stapelen om dat predicaat er na een jaar weer af te hebben. Sluiten, dat hebt u zojuist terecht gezegd, gaat te ver. Wij moeten echter constateren dat wij niet opeens in dat ene jaar met iets geconfronteerd worden wat je niet al jaren daarvoor heel langzaam in die richting hebt zien gaan.

De heer **Jan Jacob van Dijk** (CDA): Hiermee gaat u er min of meer van uit dat er door de onderwijsinspectie in de tussentijd helemaal niets gedaan wordt. Als ik kijk naar wat de onderwijsinspectie nu al doet, dan zie ik dat ze er al bovenop zitten. U gaat ervan uit dat die instrumenten onvoldoende zijn. Het gaat in dit wetsvoorstel mijns inziens om een ultimatum remedium. Na drie jaar, wanneer er een onwillig schoolbestuur is en wanneer er onvoldoende resultaat behaald wordt, heb je de mogelijkheid om in te grijpen en te zeggen: het is nu over en uit. De essentie van het wetsvoorstel is – de Wet onderwijstoezicht en het huidige handelen van de onderwijsinspectie zijn daar ook al op gericht – te voorkomen dat men uiteindelijk in die periode van drie jaar zit. Wat voegt uw voorstel nu precies toe?

De heer **Pechtold** (D66): Voorzitter. Daadkracht. Het verbaast mij altijd als ik hier gevraagd word waarom het allemaal zo stevig moet en waarom ik met die motie kom. Stel nu dat wij in dit land zeer zwakke ziekenhuizen

Pechtold

zouden hebben. Hoe lang denkt u dat wij die open laten? Hoe lang denkt u dat wij zoiets zouden tolereren? Waarom maakt dat eierveld van artikel 23 nu elke keer dat als wij het over zeer zwakke scholen praten ... Wat de getallen betreft, spreekt niemand mij tegen. Het gaat om tientallen scholen en 50.000 leerlingen. Vandaag en morgen weer. Dat is een weggegooide toekomst en ik probeer het uiterste om met behoud van alle mogelijkheden van artikel 23 toch eens een keer tot daden te komen! Als er drie jaar door een inspectie wordt gekeken ... Bij de gezondheidszorg accepteren wij dat nog geen drie weken!

De heer **Jan Jacob van Dijk** (CDA): En dat is in het onderwijs exact hetzelfde, mijnheer Pechtold, want daar staat ook binnen drie weken de onderwijsinspectie op de stoep. Alleen bent u hier degene die een daadkracht over het voetlicht brengt die niet meer zorgvuldig is. U bent degene die hier van alles roept en elke keer weer een vergelijking gaat zoeken, de ene keer met de gezondheidszorg, de andere keer met een bus, om duidelijk te maken dat onderwijs exact hetzelfde is als welke andere sector dan ook. Wat u nu aan het doen bent, is niet helemaal terecht. Hoe zorgvuldig bent u nog in de richting van bijvoorbeeld artikel 23 en het gedrag dat de onderwijsinspectie dat nu al aan de dag legt? Daar zou ik van u wel een antwoord op willen hebben.

De heer **Pechtold** (D66): Voorzitter. De zorgvuldigheid zit er in de eerste plaats in het feit dat je een proces van drie jaar hebt. De zorgvuldigheid zit erin dat zeer zwak de categorie onder zwak is. Stel dat wij in dit land de ambitie zouden hebben om zwakke scholen weg te douwen, dan hebben wij helemaal een gigantisch probleem! Wij praten hier over kenniseconomie en iedereen gelijke kansen. Ik heb het zojuist nog eens gezegd. Ik heb overigens nog nooit de vergelijking met een bus gemaakt. Nou, als de heer Van Dijk het zegt, prima, dan heb ik wel de vergelijking met een bus gemaakt. Ik stel echter vast dat wij in het onderwijs ... Feit is dat de heer Van Dijk aan de interruptiemicrofoon staat en denkt dat ik er allemaal slechte bedoelingen mee heb. Ik wil gewoon hebben dat die kinderen kansen krijgen. Gelukkig zijn er afspiegelingen: 58 openbaar, 52 christelijk en 10 islamitisch. Laten wij nu niet gaan kijken wie het slechtst is. Er zijn zeer zwakke scholen en die wil ik aanpakken. Dit kan betekenen dat het proces van de onderwijsinspectie te lang duurt. Ik wil via een amendement dat de minister een aanwijzingsbevoegdheid krijgt. Ik wil die mogelijkheden dus verkennen. Ik wil niet na vier jaar Kamerlidmaatschap van het primair onderwijs de vraag krijgen: hoe ver zijn wij nu gekomen?

De heer **Jasper van Dijk** (SP): Dat eierenveld van artikel 23 vind ik wel een mooie. In dat verband stel ik u de volgende vraag. Als de minister overgaat tot een aanwijzing die neerkomt op het opzij zetten van een bestuur dan wel vervanging of zelfs het ontslaan van een bestuur, vindt u dan niet met mij dat de minister dat zelf moet kunnen doen?

De heer **Pechtold** (D66): Ik twijfel nog zeer wat dat betreft. Dadelijk is de andere Van Dijk blij met mij. Ik wil namelijk oppassen of je het waar kunt maken. Ik beweeg mij maar over het eierenveld. Je moet het namelijk waar kunnen maken. Wij kunnen moeilijk de minister op

maandagochtend naar al die scholen sturen om daar "zelf de boel te gaan lopen doen". Het zal dus het spel moeten zijn van straffen, belonen, straffen, belonen. Om nu van elke zeer zwakke school het bestuur over te nemen, gaat mij ook weer te ver.

De heer **Jasper van Dijk** (SP): Voorzitter.

De **voorzitter**: Het was toch een heel duidelijk antwoord?

De heer **Jasper van Dijk** (SP): Nou, het punt is dat de minister het wel graag wil kunnen doen. Inderdaad gaat het om de bijzondere scholen. Daar mag alleen het bevoegd gezag het zelf doen, zoals dat zo mooi heet. Dat bevoegd gezag heeft nu juist een probleem: bestuurlijk wanbeheer.

De **voorzitter**: Wat is uw vraag?

De heer **Jasper van Dijk** (SP): Dus een klein stapje is dan om te zeggen – D66 en SP, dat moet op dit punt toch kunnen – de minister moet gewoon een slechte school kunnen aanpakken.

De heer **Pechtold** (D66): Zo ver ben ik nog niet.

De **voorzitter**: U vervolgt uw betoog.

De heer **Pechtold** (D66): Voorzitter. Ik stond op het punt om voorbeelden te geven waaruit blijkt dat de maatregelen voor het ingrijpen misschien nog wat steviger kunnen. Immers, over een periode van drie schooljaren wordt het gemiddelde leerresultaat bepaald; bij kleine scholen zelfs over een periode van vijf jaar. Daar komen dan twee jaren van verbetermogelijkheden bovenop. In totaal duurt het dus een hele schooltijd voordat het onderwijs uiteindelijk verbetert. Dit betekent dat een kind in de eerste klas slecht leert lezen en schrijven, vervolgens slecht leert rekenen en met een te laag advies nooit het hoger onderwijs bereikt, voordat wordt ingegrepen. Kan de staatssecretaris mij daarin geruststellen? Kan zij dus veel eerder actie tonen?

Ook de uitgebreide procesbeschrijvingen in de memorie van toelichting overtuigen mij er nog niet van dat wij slechte scholen snel echt aanpakken. Het moment van melding door de onderwijsinspectie aan de minister van het uitblijven van verbeterresultaten noemt de staatssecretaris essentieel. Die melding is een vereiste voor het ingrijpen door de minister. Hoe lang duurt het in het uiterste geval voordat de onderwijsinspectie zo'n melding doet? En hoe lang duurt dat gemiddeld? Wat is de periode die de staatssecretaris verbindt aan "langdurig" tekortschieten?

Voorzitter. Er moeten bij zeer zwakke scholen toch ook meer mogelijkheden zijn dan alleen een tussentijdse toets na een jaar, door de onderwijsinspectie? Dit stelt de staatssecretaris in de nota naar aanleiding van het verslag. Kan de staatssecretaris aangeven wat er gebeurt als een school na een jaar nog steeds zeer zwak of zelfs zwak is? Is zij van mening dat de bekostigingsmaatregel wél snel leidt tot beter onderwijs? Waarop baseert zij dat nog meer toezicht dan wel leidt tot goed onderwijs voor leerlingen?

In de nota naar aanleiding van het verslag merkt de staatssecretaris op dat zeer zwakke scholen qua bestuur,

Pechtold

leiderschap en schoolorganisatie zwakker zijn dan de gemiddelde basisschool en vooral een zwak onderwijskundig leiderschap en een zwakke zorg voor de kwaliteit van het onderwijs hebben. Dit is een citaat. Waarom beperkt de staatssecretaris zich dan tot een aanwijzingsbevoegdheid voor financieel wanbeheer in plaats van ook het leveren van slechte kwaliteit van onderwijs aan te pakken? Hoeveel zaken van financieel wanbeheer zijn er de afgelopen jaren eigenlijk geweest? Het gaat dan ook om de kwaliteit van onderwijs. Dat is toch de aanleiding voor ingrijpen? Dat is de verantwoordelijkheid die de staatssecretaris in de Grondwet heeft gekregen.

Ik ben van mening dat de overheid niet op de stoel van de schoolbestuurder moet gaan zitten, maar als de schoolbestuurder zelf niet op die stoel zit, dan dwingt het belang van het kind ons om wel in die richting te bewegen, zoals ook de Onderwijsraad voorstelt om een bewindvoerder aan te stellen, omdat de overheid ervoor moet zorgen dat ieder kind gelijke kansen krijgt.

De Raad van State heeft gelijk dat scholen bescherming tegen een willekeurige overheid verdienen. Goed dat er objectieve normen zijn gekomen, maar begrijp ik het goed dat die objectieve normen door de tijd kunnen veranderen? Kunnen wij straks scholen beoordelen op basis van doorlopende leerlijnen en referentieniveaus voor taal en rekenen? Hoe komt zo'n aanpassing vervolgens tot stand?

Over de procedurele waarborgen: in de memorie van toelichting zegt de staatssecretaris dat alleen de leerresultaten geen aanleiding bieden voor een melding. Vervolgens stelt zij dat ook het onderwijsproces tekort moet schieten. Voor de transparantie wil ik graag weten of de procesindicatoren, die de inspectie ook beoordeelt, nu wel of niet een rol spelen voor het doen van een melding. Zo ja, hoe dan? In diezelfde passage staat ook dat de minister kan kiezen voor overleg met bevoegd gezag over wederzijdse verbeterafspraken, maar dat zo nodig ook eenzijdig kan worden ingegrepen. Wanneer grijpt de minister dan direct in en wanneer kan hij of zij kiezen voor verder overleg? Leidt dat niet tot willekeur, en is dat wenselijk?

De bewindslieden leggen terecht een relatie tussen goed onderwijs en goed bestuur. Nu bestuur steeds verder bij ouders, leraren en leerlingen weg komt te staan – op zich al onwenselijk – lijkt loskoppelen van bestuur en toezicht een logische stap. Steviger toezicht is dan wel nodig. Maar hoe voorkomen wij problemen die in de zorg en bij de woningbouwcorporaties duidelijk zijn geworden, waarbij intern toezicht een wassen neus is geworden? Minister Klink en staatssecretaris Bussemaker stellen bijvoorbeeld eisen aan competenties en deskundigheid van toezichthouders in de zorg. Gaan de staatssecretarissen van Onderwijs ook eisen stellen aan toezichthouders? Sluiten wij slechte bestuurders, besturen en stichtingen ook uit van de mogelijkheid om na sluiting een nieuwe school te openen? Nogal wat vragen.

Ter afsluiting: goed onderwijs gaat over ambities en talenten van kinderen. Al dat talent en al die ambities hebben wij nodig in de toekomst. Ik wil ervoor zorgen dat kinderen snel weer goed onderwijs krijgen en het liefst op hun eigen school. Juist daarom moet de overheid durven ingrijpen in het onderwijs als dat moet.

□

De heer **Dibi** (GroenLinks): Voorzitter. Kinderen hebben recht op goed onderwijs; dat heeft iedereen al gezegd. Dat is een keihard recht. Kinderen moeten naar school kunnen gaan en het onderwijs dat zij daar volgen moet van voldoende kwaliteit zijn. Als een school wordt gesloten, hebben de kinderen die erheen gaan een groot probleem. Ze moeten ergens anders een plek zien te vinden. Het sluiten van een school moet daarom zorgvuldig gebeuren en het absolute sluitstuk zijn van een lang traject. Wij moeten met zijn allen koste wat het kost zien te voorkomen dat het zover komt dat de minister of de staatssecretarissen een school sluiten, want hoe je het ook wendt of keert, leerlingen en personeel zijn de klos. Het is het wegen van twee kwaden: doorgaan met onderwijs dat ernstig tekortschiet, of de school sluiten, waardoor leerlingen en personeel letterlijk op straat komen te staan.

De overheid heeft een plicht om ervoor te zorgen dat alle kinderen goed onderwijs kunnen volgen. Het wetsvoorstel dat wij vandaag bespreken moet het wapenarsenaal van de overheid verder aanvullen. Daar heeft mijn fractie grote complimenten voor. Dit kabinet treedt op – hier spreekt niet de politiek assistent van deze staatssecretarissen – als de kwaliteit tekortschiet. Wij hebben gezien dat wethouder Geluk – dat is niet dit kabinet maar een andere, lokale, bestuurder – ouders attendeert op de slechte kwaliteit van de school van hun kinderen. Staatssecretaris Dijkema sleept het bestuur van een school zelfs voor de rechter. Dat neemt niet weg dat dit pas kon toen bleek dat er gesjoemeld was met geld en dat ook wethouder Geluk zich voor de rechter moest verantwoorden. Het gaat dus niet allemaal heel erg gemakkelijk om in te grijpen bij zeer zwakke scholen.

Wat mij betreft moeten scholen die jarenlang te boek staan als zeer zwak, aangepakt kunnen worden. Dat neemt niet weg dat ik een soortgelijke kritische vraag heb als de heer Van der Vlies, al was die, denk ik, wat fundamenteeler van aard, komend van de SGP: wat is er precies onmisbaar aan deze wet? We hebben gezien dat de scholen die onlangs zijn gekort, zowel de As Siddieqschool als de "radicale vernieuwer", aangepakt konden worden zonder dat de wet gewijzigd moest worden en zonder dat er een nieuwe wet nodig was. De PO-Raad en de VO-raad wezen al op de huidige wettelijke mogelijkheden, die de Wet op het primair onderwijs en de Wet op het onderwijstoezicht bieden.

Is dit symboolpolitiek? Ik denk zelf van niet. Mijn fractie is ervan overtuigd dat de preventieve werking die uitgaat van dit wetsvoorstel scholen er meer toe zal bewegen om scherp te letten op wat ze doen met de kwaliteit van het onderwijs. Deze scholen willen natuurlijk niet gekoppeld worden aan een intensief inspectietraject. Ook willen zij niet dat hun goede naam te grabbel wordt gegooid. Niemand wil natuurlijk te boek staan als zeer zwak. Toch zou ik graag willen dat de staatssecretarissen nog even overtuigend een antwoord neerleggen op de vraag of het voorstel is gebaseerd op incidenten of dat er echt een structureel probleem is waarvoor zij deze nieuwe wet nodig hebben.

De wet is geen appeltje-eitje voor mijn fractie. Ik kan veel vragen stellen en ga deze ook stellen. We worstelen met een aantal aspecten, met name met het vaststellen van de leerresultaten. Die moeten objectief en meetbaar vast te stellen zijn. De vraag is of we daar al zijn. De

Dibi

onderwijsinspectie meet de leerresultaten al wel, maar er is veel kritiek op de wijze waarop dat gebeurt. Ik kan mij nog goed schoolhoofd Herman Godlieb herinneren, die vorig jaar ontzettend veel aandacht wist te krijgen met zijn kritische rapport "De weging gewogen". Hij stelt dat de oordelen van de inspectie onvoldoende betrouwbaar zijn, zeker als het gaat om kleine scholen. De inspectie kijkt wel naar het opleidingsniveau van de ouders, maar is dat voldoende om de vergelijking tussen scholen eerlijk te maken? Op zich erkent het kabinet dat de meetmethode voor verbetering vatbaar is. De inspectie werkt er ook aan om die methodiek te verbeteren. In de toekomst leidt dit tot een betere methodiek. Het kabinet krijgt zijn extra bevoegdheden echter nu al, als de Tweede Kamer en de Eerste Kamer daarmee instemmen. Is de methodiek al voldoende om scholen eerlijk te vergelijken, ook op basis van dit ingrijpende wetsvoorstel? Op die vraag wil ik een eerlijk antwoord, voordat wij een afgewogen beslissing kunnen nemen. Is het ook niet nodig om het tegengeluid uit het onderwijsveld op de onderwijsinspectie een permanente plek te geven in de continue verbetertrajecten van de onderwijsinspectie, nu het meten van de leerresultaten nog meer gewicht krijgt? Volgens mij zei de heer Jan Jacob van Dijk dat hij het gevoel had dat een onafhankelijke onderwijsinspectie nu meer dan ooit van belang is. Misschien is het ook goed als de onderwijsinspectie zich moet verhouden tot criticasters en ook heel goed moet kunnen aantonen waarom zij is gekomen tot een bepaald oordeel over een bepaalde school. Ik denk aan een raad van advies, maar er zijn waarschijnlijke betere suggesties te bedenken.

We worstelen met het vaststellen van de leerresultaten omdat het niet zo eenvoudig is om die vast te stellen, zoals men soms wel doet voorkomen, maar ook omdat meten altijd tot aangepast gedrag leidt. Scholen voor wie de Cito-score van groot belang is, gaan de Cito-opgaven er instampen bij hun leerlingen en besteden daardoor misschien minder aandacht aan andere onderdelen van het curriculum. Ik meen dat 20% van de basisschoolleerlingen op dit moment uitgesloten wordt van deelname aan de Cito-toets. Zullen straks op zeer zwakke scholen nog meer kinderen worden uitgesloten? De Onderwijsraad kijkt naar mogelijk negatieve effecten van het wetsvoorstel. De Onderwijsraad vraagt terecht of we nu een aangescherpt toelatingsbeleid gaan zien bij zwakke scholen. Zullen deze scholen een waarschijnlijk zwakke leerling met een taalachterstand niet toelaten omdat toelating desastreus kan zijn voor het imago van de school en voor het oordeel van de onderwijsinspectie? Misschien nog wel zorgelijker is de vraag of dit gaat leiden tot een hoger verwijspercentage naar het speciaal onderwijs. Gaan reguliere scholen nu zeggen dat een leerling beter naar het speciaal onderwijs kan gaan, omdat hij daar meer op zijn plek is en de scholen er minder last van zullen hebben? Deze vragen zijn voor mij heel belangrijk. De negatieve effecten van het wetsvoorstel zouden ertoe kunnen leiden dat op termijn de positieve effecten die we er nu van zien, ondermijnd worden. Ik vraag de staatssecretarissen op dit punt daarom om een duidelijk antwoord.

Omdat meten altijd leidt tot aanpassing van het gedrag lijkt het mij heel goed om niet alleen na te denken over wanneer we gaan straffen, maar ook over de vraag hoe we goed gedrag beter kunnen belonen. In het voortgezet onderwijs worden de leerresultaten onder

andere gemeten door te kijken naar het doorstroomrendement. Ik heb er al eerder voor gepleit het doorstroomrendement niet alleen te gebruiken om te kijken of scholen het goed genoeg doen, maar juist ook om scholen te stimuleren meer uit leerlingen te halen. Als een leerling binnenkomt met een bepaald schooladvies en weggaat met een veel hoger advies, dan heeft de school zijn toegevoegde waarde duidelijk aangetoond. Moeten wij scholen daarvoor niet op een of andere manier belonen? Moeten wij de weging misschien zwaarder maken? Ik weet dat er inmiddels wel stappen worden genomen op dat terrein.

Het moge duidelijk zijn dat GroenLinks net als iedereen hoopt dat de minister nooit de nieuwe bevoegdheden hoeft te gebruiken. Maar als het zo ver komt, willen wij wel dat de nazorg voor leerlingen en personeel goed geregeld is. Daar zijn wij op dit moment nog niet gerust op. Het wetsvoorstel voorziet in voldoende tijd voor het bevoegd gezag om ervoor te zorgen dat andere scholen de kinderen kunnen opvangen. Het gaat hier echter wel om hetzelfde bevoegd gezag dat zo veel steken heeft laten vallen dat de school gesloten wordt. Er is al eerder gezegd dat het bevoegd gezag natuurlijk niet na sluiting een nieuwe school mag stichten, maar kunnen wij er ook op vertrouwen dat datzelfde bevoegd gezag goede nazorg zal regelen voor haar personeel en de kinderen en zal zorgen voor een passende plek voor alle leerlingen? Waarom vertrouwt het kabinet erop dat het met de nazorg voor de leerlingen en het personeel wel goed komt? Ik citeer: "Het spreekt voor zich dat het betreffend bevoegd gezag vanuit het oogpunt van goed werkgeverschap zorgvuldig dient om te gaan met de belangen van het personeel." Als we het over goed werkgeverschap hebben, denk ik niet aan een bevoegd gezag dat gedwongen wordt de school te sluiten en op non-actief wordt gesteld. Ik zou willen dat het vanzelf spreekt, maar de praktijk zal wel eens iets heel anders kunnen laten zien.

Aangezien het de overheid is die besluit de school te sluiten, vind ik dat ook de overheid een verantwoordelijkheid heeft tegenover de gedupeerde leerlingen, hun ouders en het personeel. Het ministerie wil het bevoegd gezag eventueel wel bijstaan, maar daar blijft het bij. Op zich begrijp ik dat ook wel: de overheid is geen schoolbestuur en moet het bestuur dus ook niet overnemen. Wij willen echter wel allemaal dat de nazorg goed geregeld wordt; dat voor alle leerlingen een passende plek wordt gevonden. Wat vindt het kabinet van het idee om het bevoegd gezag te verplichten te komen met een overgangsplan dat wederom verplicht wordt afgestemd met de vertegenwoordiging van ouders, personeel en leerlingen? Ik doel op de leerlingen in het voortgezet onderwijs. Ik dacht na over een amendement, maar misschien kan ik het ook via een motie proberen als de staatssecretarissen niet gewoon een toezegging doen. Wanneer een school gesloten wordt, willen wij volgens mij allemaal dat er nagedacht wordt over de toekomst van de leerlingen en het personeel.

Het sluiten van een school is een ingrijpend besluit, het sluitstuk van een langdurig en inspannend traject. Dit kabinet lijkt zich bewust van de impact van een mogelijk besluit en de verantwoordelijkheid die de extra bevoegdheden met zich meebrengen. Geldt dat ook voor mogelijke opvolgers van dit kabinet? Zijn er voldoende procedurele waarborgen ingebouwd waardoor niet te lichtzinnig met deze bevoegdheden kan worden

Dibi

omgesprongen? Ik had het grapje voorbereid: stel dat Martin Bosma minister van Onderwijs is, maar nu zit hier de heer De Mos. Bij dat idee schuif ik ietwat ongemakkelijk heen en weer. Kan het onderwijs onderhevig worden aan allerlei politieke modegrillen? Kan een minister op basis van zijn eigen politieke kleur denken: hé, ik ga deze school sluiten, want dit is niet helemaal hoe ik goed onderwijs voor mij zie. Of is het wettelijk allemaal heel erg goed en strak geregeld?

Tot slot de sectorcodes, want wij bespreken vandaag niet alleen het slecht bestuur maar ook het goed bestuur. De sectorcode is geregeld volgens het principe: pas-toe-of-leg-uit. Dat vind ik zelf nogal slap. Niks pas-toe-of-leg-uit. Bovendien bestaat de sector niet alleen uit werkgevers. Dit debatje hebben we al heel vaak gevoerd. Als er over "de sector" wordt gesproken in het onderwijsveld, dan zijn dat de werkgevers. Volgens mij is dat niet zo. De heer Depla en de heer Jasper van Dijk hebben het ook gezegd: het gaat ook om ouders, ook om docenten, ook om leerlingen. Die zijn allemaal onderdeel van diezelfde sector, die moeten allemaal zeggenschap krijgen over deze sectorcode. Daarom zou het goed zijn om ook werknemers en mogelijk leerlingen te betrekken bij het opstellen van de sectorcode. Hoe kijkt het kabinet daar tegenaan?

Dan de horizontale verantwoording. Er wordt gewezen op de positie van ouders en leerlingen in het beoordelen van de kwaliteit van het onderwijs. Dat lijkt me goed omdat ik deze wet ook beoordeel, zie en kwalificeer als een stap terug op het pad van de deregulering en de autonomievergroting. Ik wil daar een reactie op van beide staatssecretarissen. Ik kan mij voorstellen dat er verschil is tussen hun opvattingen. Als dat zo is, geef dan gerust apart antwoord op de vraag, want ik ben reuzebenieuwd.

De **voorzitter**: Dank u wel. U bent me er eentje.

De algemene beraadslaging wordt geschorst.

De **voorzitter**: Wij zijn gekomen aan het eind van de eerste termijn van de kant van de Kamer. De beantwoording zal morgenochtend plaatsvinden. Ik zal het debat dan helaas niet kunnen voorzitten. Dat is voor mij ook een tegenvaller, maar u zult het debat niet willen uitstellen.

Sluiting 21.23 uur

Lijst van ingekomen stukken, met de door de Voorzitter ter zake gedane voorstellen:

De volgende brieven

Integrale Rapportage Handhaving 2008 - 17050-392
staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid,
Klijnsma J. - 3 september 2009
Rondgezonden en gepubliceerd

Ervaringen nieuw model medische zorg asielzoekers over de eerste 6 maanden van 2009 - 19637-1299

staatssecretaris van Justitie, Albayrak N. - 1 september 2009

Rondgezonden en gepubliceerd

Voorhangprocedure ontwerpbesluit wetten voor verzetsdeelnemers en oorlogsgetroffenen WO II - 20454-96

staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, Bussemaker M. - 31 augustus 2009

Rondgezonden en gepubliceerd

Fiche: Verordening betreffende de oprichting van een netwerk van immigratieverbindingfunctionarissen - 22112-899

staatssecretaris van Buitenlandse Zaken, Timmermans F.C.G.M. - 31 augustus 2009

Rondgezonden en gepubliceerd

Fiche: Mededeling inzake follow-up Europese Pact Immigratie en Asiel - 22112-900

staatssecretaris van Buitenlandse Zaken, Timmermans F.C.G.M. - 31 augustus 2009

Rondgezonden en gepubliceerd

Fiche: Mededeling inzake aanscherping chemische, biologische, radiologische en nucleaire beveiliging in de Europese Unie - 22112-901

staatssecretaris van Buitenlandse Zaken, Timmermans F.C.G.M. - 31 augustus 2009

Rondgezonden en gepubliceerd

Fiche: Mededeling inzake CCS China - 22112-902

staatssecretaris van Buitenlandse Zaken, Timmermans F.C.G.M. - 31 augustus 2009

Rondgezonden en gepubliceerd

Fiche: Mededeling inzake kankerbestrijding - 22112-903

staatssecretaris van Buitenlandse Zaken, Timmermans F.C.G.M. - 31 augustus 2009

Rondgezonden en gepubliceerd

Fiche: Voorstel betreffende IT-AGENTSCHAP - 22112-904

staatssecretaris van Buitenlandse Zaken, Timmermans F.C.G.M. - 31 augustus 2009

Rondgezonden en gepubliceerd

Fiche: Mededeling inzake partnerschap Europese Unie - Afrika op het gebied van vervoer - 22112-905

staatssecretaris van Buitenlandse Zaken, Timmermans F.C.G.M. - 31 augustus 2009

Rondgezonden en gepubliceerd

Fiche: Mededeling inzake het recht van vrij verkeer en verblijf op het grondgebied van de lidstaten voor de burgers van de Unie en hun familieleden - 22112-906

staatssecretaris van Buitenlandse Zaken, Timmermans F.C.G.M. - 31 augustus 2009

Rondgezonden en gepubliceerd

Fiche: Mededeling inzake btw groepoptie - 22112-907

staatssecretaris van Buitenlandse Zaken, Timmermans F.C.G.M. - 1 september 2009

Rondgezonden en gepubliceerd

Fiche: Mededeling inzake garanderen efficiënte, veilige en gezonde derivatenmarkten - 22112-908